
KAMRATFÖRENING
1947
BOCKEN
MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE
REGEMENTES KAMRATFÖRENING
PRIS 1 kr

BJÖRNKLÄDER

äro segslitna arbetskläder

BOCKEN - 1947

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

Redaktion: Kapten Hans Nedin, Staketgatan 9, Gävle, Redaktör Åke Hanæus, Bergsgatan 60, Gävle

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS UPPGIFT

är att verka för vidmakthållandet och stärkandet av sambandet mellan regementet och bygden samt att främja samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande hälsingesoldater.

Medlemsskap kan vinnas av varje svensk man och kvinna, som hyser intresse för föreningens verksamhet.

*

Ordförande: Överste H. Berggren, I 14, tfn 7800, GÄVLE Vice ordförande: Överstelöjtnant E. Hammarström, I 14, tfn 7800, GÄVLE. Sekreterare: Löjtnant B. Palm, I 14, tfn 7800, GÄVLE. Kassör: Fanjunkare E. V. Andersson, I 14 tfn 7800, GÄVLE. Övriga styrelseledamöter: Riksdagsman Per Persson, Norrby 10, RUNEMO, landstingsman Edvin Jansson, HARNÄS, överstelöjtnant K. G. Sohlén, Strindbergsgatan 32, STOCKHOLM, köpman G. Björk, Götabergsgatan 1 a, JÖNKÖPING, riksdagsman C. P. Wahlmark, Vasagatan 3, UPSALA, löjtnant A. J. Ek, Barnhemsgatan 20, GÄVLE, vaktmästare H. Månsson, 4. Tvärgatan 43, GÄVLE, nämndeman J. A. Andersson, Hägnan, TRÖNÖDAL.

*

Vid medlemsanmälan eller anskaffning av medlemsnål, minnesskrift m m vänd Eder till Löjtnant Palm, I 14,
Tel: Gävle 7800

Föreningens postgirokonto

13 73 32

TIONDE ÅRGÄNGEN 1947

GEFLE 1947. GEFLEBORGS TRYCKERI A.-B.

Detta nummer har tillkommit genom stöd av bl. a. följande firmor:

Bil & Traktor, Gävle
Aktiebolaget Durotapet, Hagaström
A.-B. Elektro-Armatur, Gävle
Vict. Th. Engwall & Co. K/B, Gefle
Fahlström & Co. A.-Bol., Gefle
Gefleortens Mejeriförening u. p. a., Gefle
Gävle-Dala Travsällskap, Gävle
Läkerolkoncernen, Gävle
Philipsons i Gävle Bil A/B, Gävle
Pix Aktiebolag, Gävle
Stockholm-Gävle Slakteriförening u. p. a., Enskede
Jacob Wennberg Aktiebolag, Gävle
Åkerson & Co. Aktiebolag, Gävle
Aktiebolaget Åtvidabergs Industrier, Åtvidaberg

*

Bergii Tobakshandel A.-B., Gävle
Elektriska Kompaniet A/B, Gävle
Hallbergs Bokhandel, Gävle
A. Hildebrand, Hovjuvelerare A.-B. Gävle
Hovjuvelerare E. Johansson, Gefle
N. A. Nyberg, Trävaruaffär, Gävle
Aktiebol. Sjöströms Fabriksbod, Gävle
Skriv- & Ritboks-Aktiebolaget, Gävle
Storviks Järnhandel, Storvik

Överste Hans Berggren

EN MANING

Alltjämt pågår arbetet för att åstadkomma fred i världen efter det mångåriga världskriget. Problemen äro många och stora och intressemotsättningarna mellan segrarmakterna äro betydande. Vi leva alltså ännu i ovisshet hur de politiska förhållandena komma att gestalta sig i framtiden. Detta påverkar i sin tur icke minst i vårt land den militära organisationen, som alltjämt är under utredning. Om resultatet känna vi ännu föga.

Under försvarets brytningstider äro sådana sammanslutningar som vår kamratförening, som icke äro beroende av den ena eller andra organisationsformen, av särskilt värde för att bibehålla och stärka samhörigheten mellan bygdens folk och bygdens regemente. Må var och en av våra medlemmar verka för ökad anslutning till kamratföreningen för att därigenom stärka grunden för sammanhållningen och vidga området för verksamheten.

Må kamratföreningens syften vinna allmän förståelse till nytta icke blott för vårt regemente utan främst till gagn för vårt folk och för vårt försvar.

Hans Berggren.

Minnesstenen från Mohed

FÖRSVARET och HEMBYGDEN

Några reflektioner av E. L.

När 1942 års riksdag äntligen fattade sitt beslut, innebärande att den nya flygflottiljen F 15 skulle få namnet Kungl. Hälsinge flygflottilj samt förläggas till Östansjö i Söderala socken, hälsades detta med största tillfredsställelse av Söderhamnsbygdens befolkning.

Södra Hälsingland, som sedan de stora regementsförflyttningarnas dagar i början av detta sekel, varit så att säga avmilitariserat, hade åter fått en militärförläggning inom sina gränser och Söderhamn åter fått utsikt att bli central- och kulturpunkt för en militärinstitution i ännu högre grad än vad fallet var, då staden fyllde samma uppgift för det vid Mohed, cirka 1 1/2 mil från staden förlagda Kungl. Hälsinge regemente. — — —

Våra gamla regementens historia i åtminstone senare skede ha helt visst en mycket intim samhörighet med den kringliggande bygdens historia. Det gamla indelningsverket med sina rusthåll och rotehållare, soldattorp och knektar utgjorde väl kärnan och ryggraden i våra gamla regementen, och de årligen återkommande regementsmötena, då de värnpliktiga kallades in till sina övningar, blevo säkerligen för bygdens befolkning ständigt återkommande glädjeanledningar. Regementsmötena voro visst inte långa, det var ju först 1892, som de 90 dagarna infördes, men de gåvo otvivelaktigt sin särskilda prägel åt bygdens och den närliggande stadens liv, samtidigt som de mellan militär och befolkning skapade samförstånd och ömsesidig välvilja.

Med få ord bygden älskade sitt regemente och vad Söderhamn beträffar gå nog mången gång de äldres tankar tillbaka till den tid, då staden under dessa förhållanden var en, om också liten, så dock — regementsstad.

Stadens liv präglades i viss mån av regementet, affärslivet rönte inflytande på olika sätt av regementsförläggningen och även stadens nöjesliv påverkades. Gamla Söderhamnsbor minnas nog ännu med välbehag de vackra sommarkvällarna ute vid Stugsunds värdshus, när Hälsinge regementes musikkår musicerade i värdshusets park och när vid särskilda tillfällen en sensommarkväll därute kunde kulminera i militärmusik, illumination och fyrverkeri. Allt detta försvann, när regementet en gång efter riksdagens beslut bröt upp och drog bort från en provins, vars namn regementet dock ännu bär, för att flytta till en annan, till Gästrikland. Och jag vågar tro, att våra gästrikars känslor för sitt nya regemente blivit sådana, att ett eventuellt förslag om just detta regementes indragning skulle ha framkallat ett kompakt motstånd från alla samhällsskikt och alla partier såväl i Gävle som den kringliggande Gästrikebygden. Anledningen till dessa mina reflektioner har jag från en annan ort, Västerås, och jag skall i korthet ange densamma. Västmanlands regemente, som jag vill minnas att regementet därnere hette, hade sin förläggningsplats på det gamla Salbohed beläget i en helt annan del av länet. Förslaget om regementets förflyttning vid sekelskiftet väckte djup förstämning i de delar av provinsen, som utgjorde regementets hembygd, men utlöste samtidigt protester från de mest olika läger i den stad som föreslagits som regementets nya förläggningsort. Västerås stod då inför början av den industrialisering, som fört staden framåt till den plats, den nu intar i de svenska städernas led, men det var icke endast den då spirande arbetarrörelsens motstånd mot en militarisering av staden och orten, som kom tillsynes i proteströrelsen mot regementets förläggande till staden, utan uppfattningen delades av vida kretsar och av olika andra folkrörelser i staden. Själv var jag också med om och tog verksam del i dessa proteströrelser. Men utvecklingen hade sin gång, riksdagen fattade sitt beslut och snart reste sig kanslihus, kaserner och erforderliga byggnader ute vid Vicksäng och så en dag, jag hade då lämnat orten, drogo Västman-

länningarna in i sin nya förläggning, sin nya stad och hembygd. Jag satt 1925 som riksdagsman i riksdagens andra kammare och hade att ta ställning till de då framlagda förslagen om ny härordning och försvarsorganisation. Det var det år som en hel del av vårt folk kallade den stora regementsdödens år.

Bland de regementen som stod på förslaget att nedläggas, befann sig även Västmanlands, men de proteströrelser, som jag var med om 1909, syntes mig som ljumma västanfläktar i jämförelse med den protestvåg, som nu utlöstes från alla, de mest olika, kretsar i Västerås.

Så djupt hade regementet under den korta tid som då förflutit, såväl andligt som kulturellt, men framför allt ekonomiskt vuxit sig in i den nya hembygdens jordmån, att ett nedläggande av regementet, skulle för staden ha blivit, om icke ödesdigert, så dock ytterst betydelsefullt och kännbart.

Riksdagen fattade emellertid sitt beslut, regementet drogs in, men Kungl. Västmanlands flygflottilj jämte flygverkstäder kom till och så var balansen återställd. — — —

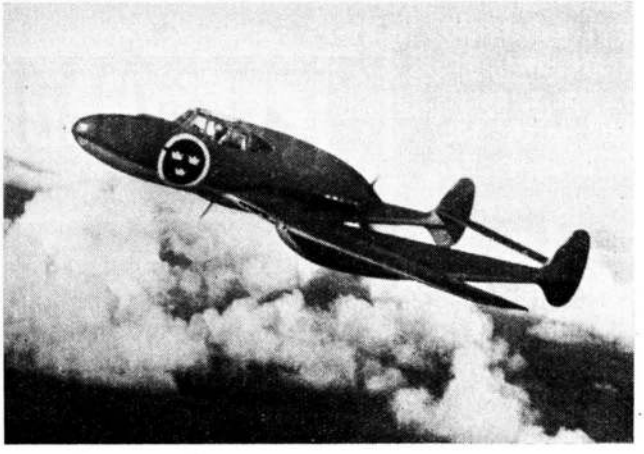
Men, vi måste väl söka oss åter till inledningen av dessa mina anteckningar till Söderhamn och Söderala och 1942 års riksdagsbeslut ifråga om F 15.

Visst var det för oss Söderhamnare en liten besvikelse, att plats för förläggningen ej kunde anvisas inom stadens hank och stör, men å andra sidan låg ju den anvisade platsen i Söderala strax intill stadsgränsen. »Regnar det på prästen» — säger det gamla ordspråket — »så droppar det på klockarn», och den sanningen fick Söderhamn ta som sin tröst. Staden blev ju i alla händelser flottiljens officiella förläggningsplats och i staden skulle flottiljens chef och övriga ledande krafter ha sin hemvist. Fem år ha nu förflutit sedan riksdagens beslut fattades och vad har resultatet blivit av dessa få års arbete att fullfölja beslutet. Förläggningen skulle vara klar att tagas i bruk den 1 juli 1945. Så blev dock icke fallet. En massa av de hinder och svårigheter, som under de svåra krigsåren icke voro sällsynta, lade sig i vägen, men en dag i juni 1946 kunde flottiljchefen vid en »flygets dag» öppna sina portar för bygdens befolkning och göra en första visning av de storslagna anläggningarna, som nu vuxit fram inom området. Den enkla folkfesten, som missgynnades av vädrets makter, blev det oaktat en jättesuccés, med icke mindre än omkring 15,000 besökare. Bygdens befolkning hade gjort sin första visit hos sin nya frände. Men frågar någon, vad har då skett i Söderhamn? Ja, även den mest opitimistiske torde ha fått sina önskedrömmar uppfyllda, staden har väckts ur den Törnrosasömn, som tog sin början med de svåra åren 1932 och som successivt hade fört staden in i till synes oöverkomliga svårigheter. Arbetstillfällen hade skapats, icke endast därute utan även i staden, där bostäder i stor utsträckning måste anskaffas. Staden har fått ett nytt ansikte. På förut obebyggda tomter ha stora och moderna byggnadskomplex vuxit upp, där förut gamla brädgårdar och kolhagar givit sitt inslag åt stadsbilden, reser sig nu radhus, lamellhus och punkthus. Bortåt norr växer ett helt nytt bostadskvarter upp och vägar och gator anläggas och moderniseras. Den största och förnämsta vägen går som en nästan snörrät autostrada direkt från stadens centrum ut till flottiljens förläggningsplats. Stadens industriella verksamhet har visat en anmärkningsvärd livaktighet och nya små industrier ha slagit sig ner i staden och synas även trivas, ja även storindustrin har nu stigit över stadens tröskel och före detta års utgång väntas ett större industriföretags fabrikskomplex för halva tusendet arbetare stå färdigt att starta sin verksamhet. Stadens befolkningssiffra, som från att högst ha varit mellan 11—12.000, nådde av allt att döma sin bottennivå 1945, då innevånarsiffran var omkring 9.900. Den har nu vänt och 1946 uppvisar några hundratal över de 10.000 och i samband härmed en icke oväsentlig sänkning av förut utgående kommunalskatt. Söderhamn, som under de svåra åren stått som nr 2 uppifrån i fråga om hög skatt och endast distanserats av Haparanda, har nu ett 40-tal städer bakom sig.

Till detta kommer slutligen värdet av de kulturella utbytena med Flyget, som det populärt kallas, i form av föreläsningar vid föreningssamkväm, flygtekniska tidningsartiklar och dylikt samt en livlig idrottslig tävlan ungdomen emellan.

Ja, så ser det ut i den nya militärstaden Söderhamn just nu, och den goda viljan finns, att göra flottiljens hembygd till en verkligt trivsam sådan. — — —

Nu dånar flottiljens maskiner över det nya Söderhamn. Det är inte de kära »Hälsingarnas» tjusande musik från Stugsunds värdshus, som når våra öron, det är framtidens melodi, som spelas upp av Kungl. Hälsinge flygflottilj över dess hembygd och folk.

. . . framtidens melodi . . .

HÄLSINGE FLYGFLOTTILJ

Av KAPTEN F. BARKMAN

Genom riksdagsbeslut den 18 juli 1942 stadsfästes, att Kungl. Hälsinge flygflottilj, F 15, skulle uppsättas från och med den 1 juli 1945 i Söderhamn. Ett militärt förband kom därigenom att åter förläggas inom Hälsinglands gränser och Söderhamnsbygden att återfå den karaktär av militärort, som gick förlorad för snart 40 år sedan, då Hälsinge regemente bröt upp från sin sekelgamla förläggningsplats Mohed, 15 km väster om Söderhamn, och flyttade till den nya förläggningsorten Gävle. Hälsinge flygflottilj kan därför sägas knyta an till eller taga i arv den militära tradition, som sedan gammalt varit förankrad i södra Hälsinglands fagra bygder.

Sedan riksdagsbeslutet fattats sattes flygfälts- och byggnadsarbetena igång, och ur skogen och stenbackarna vid Östansjö, 3,5 km sydost om Söderhamn, växte efterhand fram ett flygfält, som torde kunna räknas till de bästa i landet, samt ett militärt etablissement av modernaste slag. Här finns exempelvis varken kaserngård eller kaserner. Manskapet är förlagt i moderna bostadshus, där högst 8 man dela rum. Matsalen påminner mest om en modern lunchrestaurant med självservering med sina småbord för fyra och vanliga stolar. Överallt har man strävat mot en ordentlig rationalisering.

Flottiljens uppsättning påbörjades programenligt den 1 juli 1945, men det var ingen talrik skara, som flottiljchefen, överstelöjtnant G. Seth, den gången kunde hälsa välkommen — 4 officerare, 5 underofficerare och ett 30-tal man, en stab med huvudsaklig uppgift att organisera materielförråden och anställa personal. Till en början fick man hålla till i hyreshus inne i Söderhamn och flygtjänsten — med två skolflygplan — var förlagd till Mohed, men på hösten kunde de första lokalerna vid Östansjö börja tagas i bruk.

Sina värnpliktiga får F 15 från Hälsingland, Gästrikland och Dalarna och i oktober 1945 inryckte de första till flottiljen. Huvuddelen av värnpliktskontingenten samt volontärerna måste dock uppdelas på andra flottiljer för sin första utbildning på grund av vissa förseningar genom verkstadsstrejken. Sommaren 1946 blev emellertid byggnationen klar och sedan dess har utbyggnaden av organisationen skett i etapper, men först i år kan flottiljen sägas bli fullt uppsatt, både beträffande personal och flygplan, jaktplan av typen J 21.

Från och med den 1 maj i år avses F 15 organiseras på flottiljstab och fyra divisioner. I flottiljstaben ingår förutom stabsavdelningen bl. a. väderleksavdelningen samt materielavdelningen, vartill flottiljverkstaden hör. En viktig detalj är också trafikledningen, det stabsorgan som reglerar flygtrafiken och handhar vissa med flygsäkerhetstjänsten sammanhängande frågor. Vid tre av divisionerna kommer flygutbildning att bedrivas medan den fjärde — specialdivisionen — ombesörjer vakt- och beredskapstjänst, brandtjänst och handräckningstjänst. Vid specialdivisionen ha flottiljens värnpliktiga fått sin allmänmilitära utbildning.

Utbildningen och tjänstgöringen vid en flygflottilj är av naturliga skäl i hög grad tekniskt betonad och därtill specialiserad. Flygutbildningen har under F 15 uppsättningstid bedrivits i rätt begränsad omfattning, men från och med 1 maj i år intensifieras flygtjänsten. Utbildningen i sommar kommer huvudsakligen att omfatta grundläggande jaktutbildning för ett 20-tal officersaspiranter, som tidigare under ett år genomgått flygutbildning vid Krigsflygskolan på Ljungbyhed.

Den moderna flygmaterielens alltmera komplicerade konstruktion, särskilt beträffande motorerna, gör att allt högre krav på tekniskt kunnande ställas på markpersonalen. Den tekniska tjänsten har fått väsentligt utökad omfattning i stampersonalens utbildningsprogram och utbildningstiden för en fullgod mekaniker närmar sig numera 5 år. Att fordringarna på tekniska förkunskaper ökats, bevisas också av att som mekanikerelever antagas endast ynglingar, som genomgått 2-årig verkstadsskola eller ha motsvarande praktik.

En normal arbetsdag vid F 15 omfattar i allmänhet flygtjänst både för- och eftermiddag, föregången av noggrant studium av den aktuella väderleekssituationen under meteorologens ledning. Eftersom F 15 är en jaktflottilj, lägges huvudvikten i flygtjänsten vid att utveckla de egenskaper, som prägla en god jaktflygare, nämligen flygskicklighet, skjutskicklighet och målspaningsförmåga. Genom övningar enskilt och i förband strävar man att uppöva förarnas uppfattningsförmåga och omdöme i luftstriden. För luftskjutning mot markmål disponeras en idealisk skjutplats vid Långvinds bruk och vid skjutning mot luftmål är skjutplatsen förlagd utanför kusten norr om Prästgrundet.

Överst t. v.: Kanslibyggnaden F 15, överst t. h.: fritidshobby, glidflygplan bygges. Nederst t. v.: Verkstadstjänst, nederst t. h.: Tankning av en J-21:a. Infälld i mitten: Flottiljchefen, överstelöjtnant Gösta Seth.

Markpersonalen har den ansvarsfulla uppgiften att klargöra flygplanen före och efter flygning och att utföra de periodiska översynsarbeten, som äro ett viktigt led i flygsäkerhetstjänsten. Under den tid som erfordras för dessa flygplanstillsyner, har den flygande personalen som regel idrott, signaltjänst eller orientering om något aktuellt ämne.

Närheten till Söderhamn med dess möjligheter till fritidssysselsättning i form av biografer, teater, bibliotek, föreläsningsverksamhet och studiecirklar m. m. utnyttjas flitigt av manskapet, och flygsoldaternas blå uniformer utgöra ett markant inslag i stadsbilden, särskilt på kvällarna. Vid flottiljen är det även ordnat med fritidsundervisning, bl. a. i motorlära och matematik och ett 30-tal pojkar syssla för närvarande med att på fritid bygga ett glidflygplan, som de i sommar själva få flyga, som förträning till segelflygutbildningen, som också står på flottiljens program. För segelflygning är det i första hand det fast anställda manskapet som kommer ifråga. I samband med fritidsverksamheten kan också framhållas, att idrottsintresset är mycket stort samt att F 15, trots sin ungdom, placerade sig som bästa flottilj i allmän idrott 1946 och som tvåa i de nyligen avhållna flygvapenmästerskapen i vinteridrott. Men så är också flottiljchefen ett gott föredöme härvidlag, de två senaste åren har han erövrat flygvapenmästerskapet i fälttävlan.

Liksom Hälsinge regemente har även Hälsinge flygflottilj på sin fana landskapets symbol — bocken. Det är den yttre symbolen på samhörigheten mellan de båda förbanden och bygden. På bygdens goda inställning till flottiljen beror i hög grad dess framtid, dess trivsel dess anda och dess effektivitet inom vårt försvar. Flottiljens personal är besjälad av viljan att göra sig förtjänt av bygdens uppskattning, vänskap och omvårdnad.

Då Hälsinge flygflottilj blivit slutligt färdiguppsatt, skall den med glädje komma att hälsa alla välkomna till de visningsdagar, som avses anordnas för att upprätthålla en levande kontakt mellan de militära och civila krafterna i vårt samhälle.

Fredrik Winblad von Walter fotograferad på 90-årsdagen

En minnesrik stund

Den 5 januari detta år fyllde f. fanjunkaren och svärdsmannen Fredrik Winblad von Walter 90 år. Att denna händelse icke skulle få gå underofficerskåren spårlöst förbi var en självklar sak. Stor var därför vår glädje när regementschefen meddelade sin avsikt att personligen uppvakta jubilaren med regementets minnesplakett och även inbjöd underofficerskårens representanter att ingå i deputationen.

Det var en representativ »stab» som efter en sextonmilafärd på isiga vägar vid middagstiden anlände till den åldrige krigarens trevliga stuga i Fredriksfors.

Att påhälsning från regementet skulle komma hade kungjorts i förväg, men stor var ändock överraskningen, när in i stugan tågade överste Berggren, överstelöjtnant Hammarström, major Eriksson, löjtnant Ärefors, fanjunkare Nässlander och sjuttioårige indelte furiren Trygg. Den sistnämnde en hälsingeknekt med must och märg och välkänd vida omkring.

Sedan vi utbytt hälsningar med värdfolket och den talrikt samlade släkt- och vänkretsen, höll regementschefen ett kärnfriskt av karolinsk fläkt buret tal för »gamle fanjunkar'n». Regementschefen erinrade särskilt om jubilarens insats som föreningslänk mellan bygden och regementet. »Därför», sade han, »överlämnar jag från regementets personalkårer regementets minnesplakett». Därefter framförde fanjunkare Nässlander underofficerskårens särskilda hyllning och överlämnade en blomsterkorg.

»De va' ståtliga krigartyper de' här», utbrast 90-åringen spontant. Sedan strömmade minnena över honom, minnen från ett nittioårigt växlingsrikt liv, och berättarglädjen grep honom. Talet flödade över gamlingens läppar under det två timmar långa besöket. Mindre avbrott gjordes endast när allmogespelmän, på dragspel och fiol, i toner framförde hembygdens hyllning.

Länge skulle vi kunnat lyssna på denne gamle kämpe från indelningsverkets dagar men den långa återfärden pockade på uppbrott.

Den minnesrika stundens höjdpunkt blev vår avfärd.

På gårdsplanen stodo alla gästerna från orten samlade, den pigge nittioåringen i spetsen, bygdespelmännen spelade en avgångsmarsch, alla viftade så länge vi kunde se dem. Då kände vi att bandet mellan regementet och bygden hade ytterligare stärkts.

K. G. Nässlander.

KONTAKT

FÖR BOCKEN

av

K. E. Strand

Kamrat och broder — lägg din hand i min
och låt din viljas styrka strömma in
i handens fasta grepp, så skall du finna
en sällsam eld uti ditt hjärta brinna.

Det är kontakten mellan tvenne män
av samma sinnelag, från vän till vän
som fosterbröder uti kampen lika,
de kunna dö — men ej sin fana svika.

Kontakt skall slutas mellan varje led,
som svurit land och kung sin trohetsed
och under bockens tecken gör sin plikt
i stridens med- och motgång alltid strikt.

Kontakt skall slutas mellan varje tropp,
pluton och kompani, med själ och kropp,
befälet får kontakt med bataljonen, —
och leden tätna — börja nu aktionen.

I vår förening hålla vi kontakt
kamrater, samlade från varje trakt,
där regementet bådar sina skaror
då bygden hotas utav krigets faror.

Landshövding Hugo Hamilton af Hageby
Död 1724

Om Fredriksskans och Gävles fasta försvar

För Bocken av kapten Rickard Nilsson

Den äldsta kända befästningsanläggningen för Gävle stads försvar utgjordes av ett blockhus på den s. k. Blockhusharen, omnämnt som befästning ännu år 1630. Blockhuset försvarade inloppet till Inre fjärden, sannolikt i samverkan med någon anläggning på Bomhusudden. Namnet Bomhus torde härröra från en vaktstuga i anslutning till någon slags bomspärr för själva inloppet. Andra ortsnamn som Bönan och Utvalnäs anses även ha militärt ursprung. »Bönan» lär ha något att göra med ett fornnordiskt namn på vårdkase och Utvalnäs lär skola betyda Ut-varda-näs d. v. s. näset med den yttersta vårdkasen.

År 1717 förordnades att blockhuset på Blockhusudden åter skulle uppföras på borgerskapets i Gävle egen bekostnad. Därvid verkställdes även en omfattande stenförsänkning i farvattnen norr om Skansen, sannolikt dyrbar på sin tid i anläggning och än dyrbarare i vår tid för att åter få undan i samband med arbetena för farledens fördjupning.

Befästningsarbetena på Blockhusudden leddes från år 1717 av landshövdingen på Gävle slott, Hugo Hamilton af Hageby, en karolinsk krigare av mycket färgstark sort. Han hade deltagit med utmärkelse i slaget vid Hälsingborg år 1710, blev generalmajor 1711, dömdes till döden samma år för slagsmål med en överste på Malmöhus, benådades mot böter och deltog i det norska fälttåget år 1716, varefter han blev landshövding i Västernorrlands län. Efter Karl XII:s död förde Hamilton befälet över försvaret på Norrlandskusten och inriktade sig främst på den viktigaste hamnstaden Gävle. Till stadens försvar utbyggde han blockhuset på Blockhusudden till en skans, sedermera benämnd Fredriksskans efter kung Fredrik I. Bestyckningen utgjordes av fyra 10-pundiga kanoner, som sköttes av »kronans artillerister» under befäl av styckjunkare Peter Nordendahl. Besättningen utgjordes i övrigt av en brokig samling knektar från Hälsinge regemente, värmlänningar, dalkarlar samt finnar från Tavastehus och Savolax regementen. Huvuddelen av besättningen låg som en slags ytterstyrka, förlagd till Gävle med omnejd.

På sommaren år 1719 började de ryska kusthärjningarna mot den svenska ostkusten. Östhammar och Öregrund plundrades och brändes den 17—18 juli. Den 25 juli brändes Lövsta bruk, sedan de till försvar avdelade dragonerna under general Zöge »efter tvenne salvor tagit till flykten». Från Lövsta gick färden mot Gävle. Fienden gjorde tre försök att med galärer passera inloppet vid Fredriksskans, men avvisades av skansens kanoner. Den ryska flottan, bestående av 26 galärer och ett antal skärgårdsbåtar, fällde ankar vid Kastet, landsatte en stark kosackstyrka, som brände Grinduga gård och några fäbodar vid Furuvik. Kosackerna anföllo slutligen en förpost vid Bomhus, men blevo efter kort strid kastade tillbaka.

Slutligen landsatte fienden en styrka på 4,000 man och försökte framtränga mot Gävle längs vägen från Furuvik. Landshövding Hamilton stod emellertid beredd att möta fienden med en styrka av 150 ryttare, 1,000 man finska knektar och 1,200 man uppbådat hemvärn. Styrkan stod uppställd i god slagordning på Järvstafälten och vilade med torrt krut på musköterna och med bister uppsyn åt Furuvikshållet.

Ryska patruller voro framme och nosade på betryggande avstånd utom skotthåll, och den ryske amiralen inhämtade i övrigt upplysningar om försvaret av »åtskillige qwinfolk i trakten», vilka som vanligt voro väl underrättade och i varje fall icke lämnade förklenande omdömen om den stridbare Gävleborgslandshövdingen och hans män. Den 3. augusti inskeppade sig fienden ånyo utan att ha

vågat upptaga strid och gick mot Stockholm. Där blev den ryska styrkan slagen av överste Rutger Fuchs och hans södermanlänningar vid Södra Stäket. Efter den betan återvände ryssarna till sitt land igen, men brände Norrtälje i förbifarten.

Landshövding Hamilton fortsatte med kraft sina försvarsförberedelser. För försvaret av Söderhamn, Hudiksvall, Sundsvall och Härnösand avdelades styrkor från Hälsinge regemente, vilket dock inte hade så mycket att komma med. Regementet var för fjärde gången på 20 år under reorganisation. Det ursprungliga regementet hade gått under vid Ljesna år 1708. Det nya uppbådet av unga hälsingesoldater, segrarna från Gadebusch år 1712, försmäktade i dansk fångenskap efter kapitulationen i Tönningen och återvände aldrig till hembygden. Det tredje regementet hade gått under på nyåret 1719 i Jämtlands fjällvärld efter Armfelts fälttåg mot Trondhjem.

Det vittnar högt om försvarsviljan i våra bygder, att det ännu fanns mannakraft kvar för hembygdens värn trots alla motgångar och katastrofer. Förlusterna vid försvaret av Gävle år 1719 inskränkte sig till en död och två sårade, vilka råkat stå för nära en av kanonerna på Fredriksskans, som sprängdes i bitar vid avfyringen.

I övrigt anmäler landshövding Hamilton i sin rapport från försvaret, att hans finska soldater »merendels äro skolöse», men »väl tillöfwade och brafft och härdat folk». På härdningen torde det ha varit föga fel, eftersom de klarat sig över fjällen från Norge i snöstorm i sommarutrustning.

Hemvärnet, som mest bestod av uppbådad allmoge från Valbo och Hille, måste Hamilton snart sända hem igen för att bärga säden, »eftersom årsväxten begynt at rinna bort». En framställning om hjälp till dalkarlarna hade blott resulterat i ett svar att »dalkarlarna icke ville gå över dalgränsen». Härvid stödde de sig på en urgammal uppfattning om tillämpningen av »man-ur-huse-plikten».

Den 17 maj 1721 visade sig åter en rysk galärflotta utanför Gävle. Även denna gång vände fienden inför skansens kanoner och fortsatte norrut. Hamrånge och Axmarbruk lades i aska. Därefter brändes Söderhamn, Hudiksvall, Sundsvall och Härnösand och alla bruk längs kusten mellan dessa städer. Umeå brändes för tredje gången. Även Piteå lades i aska. Här och var gjordes försök att improvisera ett försvar, men endast det i god tid förberedda försvaret — det vid Gävle — motstod fienden.

Fredriksskans utbyggdes ytterligare år 1724, året efter freden i Nystad, men först år 1738 tog Kronan själv hand om befästningsarbetena.

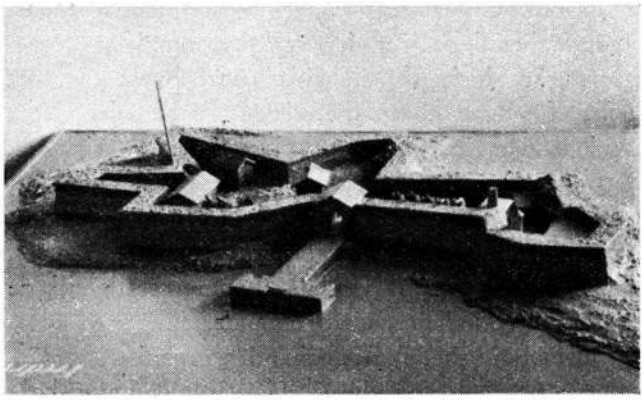
Under 1788—1790 års ryska krig fördes emellertid Kronans kanoner från Fredriksskans till Vaxholm för försvaret av Stockholm, men då lät staden själv bekosta åtta grova kanoner för Fredriksskans. Ett batteri om ytterligare åtta kanoner anlades vid Holmudden, mellan Engesberg och Bönan. Efter freden fick åter försvarsanläggningarna förfalla, men den tidens »eviga fred» varade blott till år 1808, då det åter blev fart på anläggningarna som avsevärt förbättrades. År 1861 nedlades befästningarna definitivt. Stenarna från skansen ansågos särskilt lämpliga och nära till hands för kajbyggnader till Gävle hamn och kommo snabbt till användning.

År 1892 förvärvade Gävle stad Fredriksskans jämte ett område vid Engesberg av Kronan för 20,000 riksdaler. Pengarna skulle förräntas såsom bidrag till stadens minförsvar. För ändamålet tillsattes en kommitté, en skäligen mager ersättning för det skydd, som gamla Fredriksskans skänkt staden Gävle under farofyllda tider.

De fortsatta anläggningarna för Gävle fasta försvar sammanhänga helt med tiden för de stora världskrigen. Under det senaste kriget har ett antal skansar anlagts på olika ställen för försvar av hamnen och staden från sjösidan.

Av gamla Fredriksskans återstår nu blott namnet och en minnessten vid den gamla skansporten. I förening med de moderna anläggningarna må detta vara tillräckligt för att ständigt påminna Gävle stads bebyggare om sanningen i den gamla satsen: »Om Du vill freden, så bered Dig för kriget».

Om landshövding Hamilton är att berätta, att envåldskungens nitiske tjänare vid 1723 års riksdag uppträdde som lika nitisk förespråkare för »frihetstidens idéer», blev generalfälttygmästare, åtnjöt allmänt anseende, avhöll sig från vidare slagsmål både med ryssar och underordnade och dog 1724 vid 69 års ålder. Han kallas för »karolinen på Gävle slott» i hävderna och har gjort sig förtjänt av det ärenamnet.

Fredriksskans efter 1809.

Regementet av i dag

REGEMENTE är benämningen på ett förband i krig. Tidigare — under indelningsverkets dagar — voro regementena organiserade redan i fredstid och knekten satt hemma på roten, där han även förvarade sin utrustning och väntade på utryckningssignalen. Men nu har organisationen svällt ut så att t. ex. Kungl. Hälsinge regemente sätter upp omkring tio gånger så många soldater som under det gamla indelningsverket. Regementet i fred har blivit en depå, en central för krigsförberedelser och mobiliseringsplanläggning. Kriget har dessutom i sådan utsträckning tagit vetenskapen i sin tjänst att det skulle vara väl motiverat, om en stor del av personalen ständigt vore sysselsatt med att följa utvecklingen och odla sitt militära vetande. Krigets vetenskap är lika komplicerad som summan av övriga vetenskaper. Kriget är en katastrof som obönhörligt berör alla människor — liksom en jordbävning eller ett vulkanutbrott — men den militära organisationen, regementet om man så vill, har till uppgift att se till att människorna icke resignera inför katastrofen, utan försöka begränsa dess verkningar till de minsta möjliga. Många måste offras, kanske tvingas därtill, för att inte lavaströmmarna skola sluka alla.

Därför kan ett regemente närmast jämföras med en brandkår, där den dagliga verksamheten endast utgör förberedelser för den verkliga uppgiften. Regementet är dock så till vida sämre lottat som det endas förfogar över materielen; personalen, som handhar den, inkallas först vid krig eller krigsfara. Detta ställer stora krav på organisationen, särskilt med hänsyn till de förändringar krigföringen undergår. Allt dikteras av krigets krav och de resurser, som med hänsyn till landets ekonomi ställs till de militära myndigheternas förfogande.

Vid mobilisering skola förbanden organiseras. Härpå beror rikets säkerhet. Tiotusentals man skola utrustas, icke blott med gångkläder, utan med vapen, ammunition, transportmedel, sjukvårdsmateriel, livsmedel och allt vad som därutöver hör till en så stor folkgrupps försörjning. Det mesta av detta lagras i förråd redan i fredstid, men mycket måste anskaffas vid mobilisering. Då måste även personal, hästar och motorfordon inkallas. Flygfaran gör att materielen icke kan hämtas och folket icke utrustas i anslutning till fredsförråden. Kostnadsskäl hindrar att materielen i fred läggs upp, där utrustning kan ske vid mobilisering.

Säkerställandet av förbandens krigsanvändning är alltså huvudmotivet för verksamheten och häri är också större delen av regementets personal i fredstid mer eller mindre engagerad. Förvaltningstjänsten är omfattande och i egna verkstäder och med särskild personal pågår ständig översyn av materielen. Ändringar i krigsorganisationen föranleder ändringar i materieluppläggningen. Dessutom tillföres och avföres dagligen materiel av olika slag. En uppläggning av utrustningspersedlar och vapen på ett sådant sätt att vård och översyn gynnas är icke alltid genomförbar på grund av kravet på snabb utlämning och uttransport till organisationsplatserna. Eldfara och risk för explosioner i ammunitions- och sprängmedelslager göra att förråden ofta ligga otillgängligt till. Stora centrala förrådsbyggnader underlättar arbetet, men ökar risken för omfattande skador i samband med sabotage eller bombning i händelse av krig.

Personal, hästar och motorfordon redovisas på ett sådant sätt att inkallelse kan ske snabbt och ändamålsenligt. Handlingarna stå sammanförda efter förband, vilket försvårar arbetet, men är nödvändigt ur beredskapssynpunkt. Varje man representeras av ett 10-tal olika handlingar som måste hållas aktuella. Ut- och inflyttningar, sjukdom, uppskov föranleda ständigt ändringsarbete och omflyttningar. Huvuddelen av de värnpliktiga äro redan utbildade och rekrytårsklassen utgör endast en liten del av personalen. Denna årsklass användes för att ersätta de värnpliktiga, som uppnått åldersgränsen. Fördelningen på utbildningslinjer av denna personal regleras av behovet vid krigsförbanden.

Den aktiva personalen är helt och hållet tagen i anspråk för mobiliseringsarbetets genomförande vid krig. Den måste ständigt hållas orienterad om gällande planer och beredas tillfälle att sätta sig in i

uppgifterna. Dessutom måste den följa utvecklingen på alla områden och lära sig handhava nytillkommen teknisk utrustning, nya vapen m. m. Det militära kunnandet måste vidmakthållas genom särskilda befälsövningar. All planläggning skall prövas, kritiseras och ändras efter alla faktorer, som påverkar den. Den fysiska konditionen är av största betydelse och tid måste anslås för idrott av alla slag. Hästvana är nödvändigt med hänsyn till ett infanteriregementes stora antal hästar. Obligatorisk motionsridning av regementets ridhästar är ett effektivt medel att vidmakthålla intresset för hästar. Byggnader för förläggning och utspisning, övningsfälten för utbildning av fredsstyrkan, förråd och materiel för miljontals kronor kräva dessutom stor fredsförvaltning. Det är stora domäner, som skall skötas, och ett regemente är ett stort internat, som kräver mycket personal för administrativa uppgifter.

Utbildningen av rekrytårsklassen är alltså endast en del — en viktig del visserligen — av mobiliseringsförberedelserna. Och den pågår vid sidan om annan verksamhet. Detta utbildningsarbete är så pass känt att det inte behöver beröras här. Sättet för utbildningen är f. ö. under debatt.

Målet för den militära verksamheten är alltså att uppfylla krigets krav, medlet är förberedelser i form av materielanskaffning, organisering och utbildning.

Med kriget som bakgrund och endast då kan metoderna kritiseras. Varje eftergift för personliga hänsyn och enskilda allmänmänskliga synpunkter kan äventyra lösningen av den stora uppgiften — att säkerställa förbandens användning i krig. Förstahandsmålet är *att* förbanden bli organiserade, *hur* kommer i andra hand. *När* de organiserats, torde envar vara beredd inte blott att offra trivsel och bekvämlighet, utan även livet.

Gert Nilsson.

Minnesskriften

"Kungl. Hälsinge regemente i beredskap 1939—1945"

kan ännu erhållas. Pris kr 5:— Bär medlemsnålen! Pris kr 1: 25 Postgiro 13 73 32 Adress: Sekreteraren i Hälsinge regementes Kamratförening, I 14, Gävle

GLÖM EJ

att betala årsavgiften, meddela adressförändring, värva nya medlemmar (medlemsavgift 2 kr »Bocken» erhålles gratis), (postgiro 13 73 32)

Adress: Sekreteraren i Hälsinge regementes Kamratförening, I 14, Gävle

"Sommaridyll utanför Myssje gamla gästgivaregård"

LAPPSTAN VID MOHED

Av Rektor A. Liander

Vilken av de gamla regementskamraterna från anno dazumal minns inte Lappstan, den lilla tätbebyggelsen invid Moheds övningsfält. På ena sidan landsvägen gick gränsen till regementsområdet. Innanför den gränsen bestämde man inte över sig själv. Det militära schemat lade en tung och fast hand över dagens timmar, exercis, marscher, gymnastik, disciplin, kontroll, allt avbrutet av en måltid eller en raststund då och då. Men på andra sidan lägergränsen, i Lappstan, där lockade friheten, den stora, ljuvliga friheten efter dagens mödor. Undra på om ordet Lappstan och allt som låg utanför regementsgränsen hade en säregen tjusning för beväringen.

»Till flydda tider återgår min tanke än så gärna, mig vinkar från förgångna år så mången vänlig stjärna.» Runebergs ord i »Fänrik Stål» rinner mig i minnet. Det är nog inte bara därför, att jag nu skall berätta om gamla tider. Liksom Runeberg, när han skrev sina »fänrikar», har jag föga eller ingen personlig kontakt med mitt stoff. Andra har berättat, jag bara skriver. Vad som här nedan berättas om Lappstan och Myssje m. m. under 1890-talet bygger på samtal och korrespondenser med gamla mohedsknektar och beväringsmän. Med särskild tacksamhet går min tanke därvid till trädgårdsmästaren M. A. Fredin, som utförligast berättat för mig om det dåtida Mohed.

Landsvägen norrifrån till Mohed gick på 1890-talet över Näcktjärnsåsen. Det måste ha varit vidunderligt vackert att en ljuvlig sommardag stå på åsens högsta klint och se fram mot Mohed. Till vänster blommade tjärnens näckroskrans, till höger blånade Florsjöns vatten och längst bort skymtade bland tallarna lägrets röda magasinsbyggnader. I närheten av tjärnen såg man några mindre stugor, däribland Ljusbacks-Olles, som låg alldeles till vänster om vägen. Uppe i backen till Lappstan låg till vänster det s. k. Mosebackeområdet, som inom sig rymde ett gytter av små, fallfärdiga kåkar. Där bodde kaffestugornas folk bland stinkande kaffekokare och sjudande karamellgrytor. De levde sitt liv s. a. s. i skuggan av regementet och förtjänade bra på att i salustånden utefter vägen sälja kaffe, tobak, läskedrycker, karameller och en del annat, som inte fick nämnas vid sitt rätta namn vid ljusan dag.

En av dessa småstugor, den som låg längst norrut, vore måhända värd sitt särskilda kapitel. Där höll Nora E. »krog» som det hette på den tiden. I våra dagar skulle man säga kaffestuga. Hon sålde svagdricka från eget bryggeri i Överbo, kaffe och andra våta varor. En riktig och präktig krigsmansvärdinna tycks hon ha varit, kanske något i stil med den legendariska Lotta Svärd. Inte undra på, att den lilla gråa ölschappen utövade en mystisk dragningskraft på kronans kavaljerer. Det bondades friskt över planket, då nattmörkret fallit på, och inte lönade det sig mycket för befälet att komma på inspektion. Nora höll vakt och gav bondpermittenterna varning, om någon fara var på färde. En överstelöjtnant, som ville undersöka hennes skrubbar, fick helt bryskt veta, att här var det hon och inte han som förde befälet.

Under sommarmånaderna var den lilla grå stugan en ölschapp, men när hösten och vintern kom och militärlivet dog bort, hyrdes den av IOGT och blev ett nykterhetens tempel. Vintern byggde upp, vad sommaren brutit ned. När sedan regementet år 1909 bröt upp från Mohed och lämnade Lappstan att leva på gamla minnen ,gick Noras gamla schapp nya öden till mötes. En frikyrkolokal, som legat vid södra lägergränsen, revs ner och transporterades till Mosebacke, sammanbyggdes med den gamla ölschappen år 1912 och återuppstod som Moheds missionshus. Först ölschapp, så nykterhetslokal och sist bönhus, tre skeden i en liten grå stugas liv, är inte detta ett levande tvärsnitt av de svenska folkrörelsernas historia.

Innanför den nyssnämnda kåkstaden låg Mosebacke nöjesfält. Här utvecklade sig tidvis och synnerligast under midsommarhelgen ett brokigt och fladdrande marknadsliv. Här reste cirkus Mattsson och cirkus Adolfi sina tält, Blückerts karuseller snurrade runt i ett måttligt men för den tidens människor ganska hissnande tempo och i ett tält därintill visade djurtämjaren Bazzo för en ringa penning sina tama björnar och den lustiga apan Jakob. Holmbergs panorama återkom år efter år och erbjöd de skådelystna att i tittglasen uppleva blodiga sjörövardrabbningar och scenerier från boxarupproret i Kina. Direktör Holmberg drev också skjutbanerörelse. Attraktiva fröken Holmberg drog mycket folk, befäl och menige om vartannat. Hon lär ha varit en skicklig baklängesskytt tack vare det lilla knepet med en på hattbrättet infälld spegel och ställde gärna upp mot erkänt goda skyttar. Med oefterhärmlig grace laddade hon geväret och räckte fram det med en flott gest och med ett: »Nu är det laddat, gubbar!». Vem kunde motstå den sonora rösten, som frågade: »Får det lov att vara en serie?».

Många kommo vid midsommarhelgerna långt ifrån för att vara med om regementets stora fest och gå på nöjesfältet för att därifrån föra med sig rafflande minnen hem till landsbygdens dåtida enformighet.

Nöjesfältet och kåkstaden skattade dock åt förgängelsen. En efter en revs de eländiga stugorna, och den nya norra vägen, anlagd vid seklets början, har skurit en bred remsa ur det gamla Mosebackeområdet.

1940-talets bilresenär susar fram här och fångar i några sekunder den nuvarande Lappstans karakteristiska profil. Han ser ett par tvåvåningshus med gavlarna åt landsvägen flankera en låg gammaldags byggnad. De båda tvåvåningshusen fanns redan under 1890-talet men endast i en ringa begynnelse och som en tanke, vilken tiden sedermera fått fullborda. Det ena huset, Fredins kafé, började som en obetydlig liten handelsbod. Fastigheten har sedermera vuxit etappvis. Den andra fastigheten, som ägdes av Johanna Andersson, handelsidkerska på regementet, ombyggdes vid sekelskiftet till nuvarande storlek.

Bilen följer vidare den väg, som på 1850-talet byggdes av ingenjör Blomgren för att avlasta trafiken på en äldre väg tvärs över övningsområdet. Man kommer ner till vägkorset i Myssje. Några hundra meter härifrån efter gävlevägen ligger Myssje gamla gästgivaregård, en frestelse även den för mohedsmilitären.

Här fanns det inte bara skänkrum att sitta och drömma bort fritiden i, nej här kom yttervärlden en riktigt in på livet i den ström av resande, som dagligen kommo och reste. Gården hade eget stall för ett 30-tal hästar och därtill färdstall. Ett 50-tal gästgivarskjutsar pr dag kunde tidvis gå ut härifrån. För den enkle beväringsmannen var det säkert en fröjd att sitta i »skjutskarlarnas», drängpojkarnas, logement och höra spännande berättelser om resor och äventyr. Det var något som kunde sätta fantasin i rörelse och sträcka dess vingar till flykt ut över »hedens» trånga ram. Och själv kunde man kvittera med någon dagsfärsk beväringshistoria.

Det var inte bara gästgiveriet, som gjorde Myssje till ett slags centrum i hedens omgivningar, dit herrar officerare gärna förlade sina ridturer och de menige sina promenader. Här var också tingsplats, och tingshuset var vid de stora sammanträdena vår och höst en attraktion av rang. Per Ers mor höll kaffestuga och sålde mat och våtvaror åt folket bortifrån. Det lilla svagdricksbryggeriet vid Florån hade extra goda dagar, och beväringen kom flockvis för att höra och se och ta del av vad som sipprade ut om rannsakning och förhör. Sådana dagar förlorade t. o. m. Lappstan något av sin dragningskraft och fick se sig ställd i skuggan av en liten bondby, som bara prålade med lånta fjädrar. Ty de granna officerarna och kronans blåklädda kavaljerer, de hörde ju egentligen Lappstan till.

Per Ers mor, född 1824 (här 83 år gammal), soldatänka, under 30 års tid kaffe- och mjölkförsäljerska å Mohed

Komminister Einar Sparrstedt

Vinterresa i dagens Polen och Tyskland

Av

komminister Einar Sparrstedt, Sandviken

Under krigsåren drömde folken om att, när krigets åskor upphörde att mullra, skulle en ny och bättre tidsålder begynna. Då skulle man börja på nytt och på ruinerna av den gamla världen skapa den nya. När man nu reser i Polen och Tyskland har man inga intryck av att någon ny och bättre värld skapas, att en ny tid börjat. Nog ser man här och där hur gator och ruiner röjas upp, men det är bara mycket sällsynta undantag. Nog träffar man en och annan som är besjälad av brinnande vilja att börja bygga upp, men långt oftare träffar man människor, som ingenting orka, ingenting vilja, ingenting tro. Det verkar som denna sista ohyggligt stränga vinter lamslagit både handlings-, tanke- och viljeliv.

Den ohyggliga vintern har också avslöjat hur enorm och bitter nöden är. Men all hjälpen från Sverige då? Otvivelaktigt har den betytt räddningen till livet för många. Barnen vid utspisningsstationerna ha enligt läkarutsago ökat i vikt och fått ett betydligt bättre utseende. Och kläderna, som delats ut bland ruinernas och barackernas människor, ha hjälpt dem att bättre uthärda de vidriga förhållandena. Men den svenska hjälpen når ju inte på långa vägar ut till alla dem, som skulle behöva hjälpen. Det är millioner av barn, som inte kunna ges hjälp, därför att resurserna äro otillräckliga.

Men varför tala i allmänna ordalag, när konkreta bilder kunna tala ett så mycket tydligare och lättillgängligare språk? — Tillsammans med en av Inomeuropeisk Missions kuratorer (Inomeuropeisk Mission är en svensk kristen hjälporganisation) går jag en dag omkring i Warszawas ruiner. Vi sökte en källare, där enligt uppgift en del människor skulle bo under mycket otillfredsställande förhållanden. Det är inte så lätt att hitta i ruinerna, men till slut kommo vi på den. Och mycket riktigt; förhållandena voro minst sagt otillfredsställande. Den första familjen vi träffade på bodde i en f. d. kolkällare — storlek 3 gånger 5 m. Familjen bestod av moder med sex barn, mormodern och en epileptisk syster. Moderns hälsotillstånd var mycket dåligt — troligen öppen tuberculos. Hon utgjorde alltså ett direkt hot mot sina barns liv. Men hot mot deras liv utgjorde också svälten. Den äldste sonen, en sextonåring, hade att dra försorg om hela den stora familjen. Det betydde ärligt arbete på dagarna och oärligt under nätterna! En misslyckad natt betydde svält. — I källaren intill demonstrerades vinterkölden i all dess bisterhet. Det var tredje dygnet man var utan bränsle och det fjärde man var utan mat! Där låg sonen, en trettonåring, till sängs — lungorna svårt angripna. Och mamman kunde ingenting göra för att ändra på situationen. Hon var egentligen bara en blek och frysande skugga av en människa.

I en kolonistuga strax utanför Gdansk kunde en familj demonstrera klädbristen för oss. De voro sex personer — mor och fem barn. Fadern var sedan fyra veckor tillbaka på sjukhuset för tyfus. De tre minsta barnen lågo till sängs, de hade inte mer än en skjorta kvar. Det näst äldsta barnet hade så mycket kläder, att det kunde vara uppe. Mamman saknade skor och kunde därför inte gå ut. Den ende, som var något så när väl rustad, var den äldste pojken, som var 7 år gammal. Alla utesysslor skulle han därför bestyra — också stölderna. Nu hade han emellertid kikhosta liksom tre av syskonen. Det betydde att han inte längre kunde skaffa något till familjens försörjning. Det gav också skafferiet och vedlåren syn för sägen om. I skafferiet fanns endast en limpa och det var lördagseftermiddag. I vedlåren fanns så mycket bränsle, att man möjligen skulle kunna hålla varmt till kvällen. Men sedan...

Allra mest gripande tyckte jag nog att pojken i byn utanför Szczytno i nordöstra Polen demonstrerade klädbristen. Han kom till utspisningsbilen iklädd en väggbonad i stället för byxor, en gardin i stället för

skjorta och tröja och ett par mycket för stora träskor i stället för skor och strumpor. Ja, det var hela utrustningen! Och det var 15 grader kallt och snål blåst!

Gripande var också nöden i den brittiska zonen i Tyskland. Inte minst bland flyktingskarorna från de förut tyska, nu polska områdena Pommern, Brandenburg och Schlesien och det nu till större delen ryska Ostpreussen. De hade i allmänhet efter kort varsel fått bryta upp från sina hem medförande endast så mycket, som de kunde bära. Efter i många fall otroliga strapatser hade större delen av flyktingskarorna så småningom hamnat i den brittiska zonen. Där hade man nu inte mycket användning för dem — de flesta äro gamlingar och barn. Inte heller har man någon plats för dem. De större tyska städerna äro sönderbombade till 60 à 70 procent och trångboddheten bland dem, som egentligen höra hemma i dessa städer oerhörd. Det finns ingen annan möjlighet än att placera flyktingarna i bunkers, baracker och tillfälligt uppslagna s. k. Nissenhütten. Hopplösheten hade dessa människor helt i sina klor. Någon framtid vågade de inte tro på — bara ett sakta avtynande. Inte minst bostadsförhållandena bidrog till att fördjupa denna stämning. Allra svårast hade nog de — om det överhuvud går att gradera nöden — som hade sin bostad i bunkers. Kylan var ju inte så svår i de bunkers, som voro belägna under jorden. Men i stället hade man där att kämpa en hopplös kamp mot fukten, mörkret och den skämda luften. Till allt annat kommer där också detta i vartannatboende, som bunkerslivet tvingade till. Det är gripande att höra f. d. bunkersmänniskors lovtal över de uslaste bostäder, t. o. m. över svinhus och toaletter. Hur bedrövligt det än är med sådana bostäder, man har dock där en fredad plats, en vrå där man kan vara sig själv och där man åtminstone i någon mån kan leva familjeliv.

Värst var det med barnen nere i dessa bunkers. Strax innan jag kom till Hannover, hade det kommit cirka 700 flyktingbarn österifrån. De skulle nu vara i Hannover, tills det hunnit ordnas på något sätt för dem. Deras bostad blev Bahnhofs-bunkern. De flesta av barnen hade fullständigt otillräckligt med kläder och kunde därför inte vara uppe i dagsljuset. De hade ingenting annat att göra än ligga på sina britsar därnere i mörkret — på grund av kolbristen fungerade ljuset endast två till fyra timmar per dygn. Var det underligt om barnen mera liknade förgrämda gamlingar än levnadsglada barn? Så mycket av hemlöshet, fasor, svält och mörker, som kommit på deras lott!

Ljusglimtarna därute i vintermörkret var det svenska hjälparbetet. Inte minst gladde Inomeuropeisk Missions personliga hjälparbete bland ruinernas och bunkrarnas människor i Polen och Tyskland. — För alla svenska hjälporganisationerna var problemet: Varifrån få resurser att utöka hjälpen? Nöden fortsätter — hjälpen måste fortsättas! Fortsättas av Dig och mig!

Stöd Europahjälpen! **Postgiro 900700**

Färghandeln med den stora sorteringen i

Grundad 1894 Medlem av Sveriges Färghandlares Riksförbund

ARTISTMATERIAL - FÄRGER
KEMIKALIER - PARFYMER
SJUKVÅRDSARTIKLAR

Erik Lindberg Färghandel A-B
Centralpalatset, Gävle
Tel. linjeväljare: 525, 1525, 3125 & 5625

Dagligen färska
kött & charkuterivaror
i
DAHLINS LIVSMEDEL
Tel. 1152 *(Invid Sagabiografen)* Tel. 4185

Gustafsbro Ljusa
Klass I
REKOMMENDERAS
A.-B. Gefle Förenade Bryggerier
Ordertelefon: "Gävle Bryggerier"

Vid behov av
TOBAKSVAROR
och
RÖKUTENSILIER
vänd Eder med förtroende till
Bengtssons Tobakshandel
Nygatan 25 GÄVLE Tel. 1869

Inför BOCKENS 10:de årgång

I och med detta nummer utkommer Bocken för 10:e gången. Inför detta för kamratföreningen givetvis betydelsefulla jubileum har redaktionen vänt sig till löjtnant Göran Jonzon och bett honom fördjupa sig i hävderna för att sedan kunna låta oss få del av de intressanta rön, som han därvid gjort.

Här ha vi resultatet. *RED.*

När »Bocken» i år för tionde gången presenterar sig i hälsinge- och gästrikebygd må vi uppmärksamma den begynnande traditionen och erinra oss vad han haft att säga oss under de gångna åren. Kanske kan det vara av intresse för hans anhängare att se något av utvecklingen från en oerfaren liten »Bocken» till den stolta flykt han sedan några år stegrar sig i på omslaget till kamratföreningens medlemsblad.

Det underutskott, som på hösten 1937 tillsattes av personer, som intresserade sig för bildandet av en Hälsinge regementes kamratförening, hade bl. a. till uppgift att utarbeta riktlinjerna för ett medlemsblad. Utskottet bestod av dåvarande överstelöjtnant Sven Ryman som ordförande, redaktör Victor A. Östlund, kaptenen i I 14 reserv S. Söderhjelm, kaptenen N. E. Nielsen samt löjtnant A. J. Ek. Vid ett slutgiltigt sammanträde den 19 maj 1938 fastställdes de riktlinjer utskottet dragit upp. I sin egenskap tillika av redaktion kunde utskottet till festligheterna vid kamratföreningens bildande den 14. augusti 1938 förete en nyfödd »Bocken». Sitt stolta namn har den ärvt efter den gyllene bock på svartvitt fält som före Oscar II:s tid prydde vår anrika regementsfana.

I sin första utstyrsel är Bocken rätt flärdfri och enkel. Omslaget är vitt papper, och bär överst på framsidan en bild av kamratföreningens nål. Därunder står präglat i blått färgtryck »Bocken's» 1. Nummer. När man vänder på sidan och slår upp titelbladet fägnas man av ett verkligt vackert fotografi av regementets kaserner, bortom viken av Gavleån inbäddade i lummig grönska medan klockstapeln ser sin spegelbild i vattnet. Samma blå färgtryck återfinnes 1939, men då har omslaget även prytts med en bild av regementets minnessten på Mohed. 1940 får bocken på kamratföreningens fana fast fot på omslaget, detta år i svart och vitt till skillnad från 1941 och 1942 då färgerna äro vinrött och stålgrått det sista alluderande på beredskapstidens fältgrå kolonner. Fanan med sin bock har 1941 och 1942 flyttat upp överst på omslagssidan, vilken position framgent bibehålles. 1943 är omslagets grundfärg gul, vackert kontrasterande mot det röda bokstavstrycket. Sitt nuvarande välbekanta utseende erhåller Bocken 1944 då fotografen A. Malm konstnärligt målar en effektfull komposition av de vita kasernerna med sommarens björkar och lindar kring en om hälsingsk hembygd minnande klockstapel under en blå himmels lätta skyar. Ur allt detta stiga anorna från fädrens krigarled upp i sin hälsingska symbol, bocken på fanan, vajande för vinden. Heraldisk är den i sin utformning och glänsande som solen å sin ban. Det flerfärgstryck som gjordes efter denna målning har tryckts i en omslagsupplaga för flera års behov, där blott årtal och pris nytryckas för varje år.

Ett av titelbladens vackraste motiv är väl bilden i årgång 1942 av klockstapeln i regementets park vars sköna linjer ha sin förebild i Ljusdals klockstapel. Den åtföljande inspirerade dikten av framlidne Gefleskalden Nils Englund, som omnämnes i annat sammanhang nedan, låta vi här ljuda:

Av resligt virke och med malm i bröstet
står stapeln vid kasernernas domän,
en sinnebild av all den kraft, som stigit
ur regementets län.

Den bidar lika lugnt i alla väder,
i vinterkölden som i sommarron.
Den står som buren av en inre styrka,
en tålamodets ton.

Den härdar ut, ett trotsigt föredöme
för frihetssinnet hos ett samlat folk
att lyfta pannan och att ha inom sig
sin djupa känslas tolk.

—lgö.

Innan vi fördjupa oss för mycket i Bockens skiftande innehåll böra vi uppmärksamma de ättlingar på sidolinjen, som uppstodo under krigsåren. Den ena var »Bocken i fält», som hade kunnat gå en lysande framtid till mötes, om inte vidriga förhållanden vid starten 1940 stäckt dess vidare utveckling. När den ekonomiska ryggraden — de rikliga annonserna från någonstans i Sverige — just erhållits, flyttades regementet till ett »annanstans» i Sverige, vilket gjorde att annonsörerna ej längre voro betjänta av sina ortsannonser. Den andra avläggaren till kamratföreningens stora Bock kallades Killingen och föddes å »bataljon Dahlgren» någon gång vid årsskiftet 1941—1942. Om hans närmare öden står att läsa i Bocken år 1942.

Det är självklart att bakom en sådan publikation som Bocken finnas män, som icke sparat någon möda för att åstadkomma vad den i dag är. Redaktörer under årens lopp ha varit: 1938—1941 redaktör Victor A. Östlund, 1942—1944 redaktör Åke Hanæus och sedan 1945 kapten Hans Nedin med biträde av redaktör Hanæus. Bland övriga återkommande medarbetare må nämnas redaktör Eric Wickberg, stadsbibliotekarie Eric S. Nilsson, överstelöjtnant K. G. Sohlén, major Nils Holmström, kaptenerna Rickard och Gert Nilsson, löjtnant Göran Jonzon och fanjunkaren P. E. Wallsten. Bocken har under alla år tryckts å Gefleborgs Tryckeriaktiebolag, Gävle.

När man bläddrar i Bockens 9 årgångar frapperas man av den värdefulla inblick tidskriften ger i regementets historia, framför allt den kulturella sidan härav. Här möter läsaren Soldaten av Hälsinge regemente från forna dagar till nutid, på slagfältet i fjärran land eller fredligt brukande jorden på sin kära hembygds marker vare sig han är menig man eller en Högboren Herre och Chef. Här möter oss skildringar av fredlig exercis från det gamla Moheds tid, där mödorna mången gång voro stora, men minnena därav efteråt oftast ljusa.

Mohed, där regementet var förlagd till år 1909, skildras — och hyllas! — flerfaldiga gånger. 1938 berättar general Eric Söderhielm om sina tidigaste Mohedsminnen och i samma nummer skildrar major Nils Holmström på medryckande vers en inryckningsdag till regementsmötet på gamla Mohed. Vi citera en vers:

> Och stammen, den går uti täten
> med hårt väderbitna anleten
> och knappar i upputsat skick.
> Och efter beväringen traskar
> med nattsäckar, knyten och askar
> och »tjofaderalla» i blick.

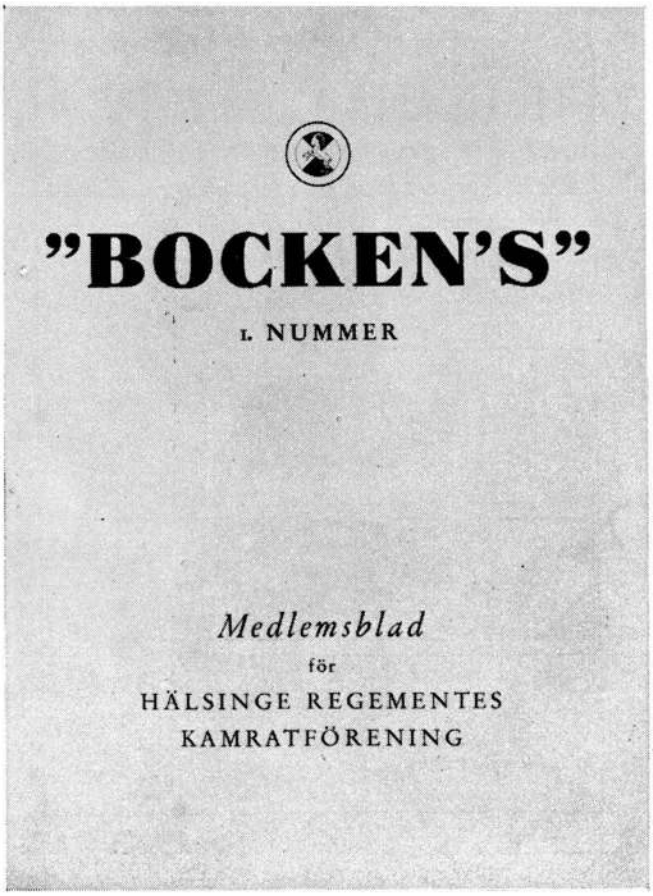
1941 skriver Eric Wickberg om »Midsommarfirande på Mohed» och 1946 rektor A. Liander »Från 1880-talets Mohed».

Värdefulla kulturskildringar och inblickar i soldatlivet för personal av alla militärkategorier ur Hälsinge regemente få vi i Bockens alla årgångar. 1939 se vi En ockelbosoldats kontrakt med rotehållarna. 1941 ett soldatkontrakt från Ljusdal under rubriken »Ett gammalt kontrakt». 1940 har redaktör Östlund en artikel om Hälsinge regemente på Gävle museum. 1942 skildrar Eric S. Nilsson bl. a. den tappre hälsingekrigaren Georg Johan Bock, sedermera adlad under namnet von Bocken, vilken som överstelöjtnant bebodde överstelöjtnantsbostället i Åbyn, Hamrånge socken. I samma artikel finnes en bild av den trogna modell i gips av bostället, som av framlidne löjtnanten i armén H. H. A. Wickberg och dennes son redaktör Eric Wickberg 1939—1940 utfördes enligt samtida syneinstrument för Gävle museums räkning.

Överstebostället Mårdnäs historia beröres i en Hälsingerapsodi av Eric S. Nilsson (1941) och Rolfsta majorsboställe i Forssa, vars historia tidigare varit endast delvis känd, får sammanhanget knutet från begynnelsen 1684, då Kronan inlöste stället till närvarande tid i en artikel 1944 av Göran Jonzon.

Andra skildringar av kulturhistoriskt intresse äro »Eric Tackt — rotesoldaten», en torsåkerssoldats öden och äventyr berättade av William Eriksson, Torsåker, samt »38 tapperhetsmedaljer och två S:t Georgs kors», en redogörelse av Erik Wickberg för den tavla på regementets officersmäss, som prydes av nämnda medaljer, burna av längesedan hänsovna knektar. Om »Hälsinge Regementes Fanor» skriver Rickard Nilsson 1946 och Minnesskriftens tillblivelse skildras av överstelöjtnant Eric Hammarström (1946). Denna minnesskrift över Hälsinge regemente i fält under åren 1939—1945 har ju mottagits med stort intresse av alla, som haft beröring med regementet under beredskapsåren.

Från kamratföreningens högtidssammankomster finnas vackra minnen bevarade. 1944 återges »Ett spel om den svenska friheten». Detta stämnings-

fulla krönikespel under medverkan av teateramatörer från Gävle, glömmer väl ingen, som såg det, i första taget. Som regissör fungerade stabsregissör I. Lindahl, som även var den som iscensatte det storartade krönikespelet vid Försvarsutställningen i Gävle 1946.

För att göra regementets historia känd ute i bygderna och uppväcka känslan för sambandet mellan regemente och bygd uppdrog överstelöjtnant Sundstedt på sin tid till redaktör Åke Hanæus och dåvarande löjtnant Gert Nilsson att finna en lämplig form härför. I samarbete med redaktör Hanæus skrev Gert Nilsson »En krönika om Hälsinge regemente», vilken uppfördes på flera orter inom inskrivningsområdet under medverkan av författaren som upplåsare och teateramatörer från Gävle samt regementets musikkår. Krönikan mötte stort bifall, varhelst den framfördes och finnes återgiven i 1943 års Bocken.

Åtskilliga andra historiska skildringar återfinnas i Bocken, men kunna här av utrymmesskäl ej anföras.

Litterära förmågors pennor ha vässats för Bocken då och då. Rune Lindströms tillfällighetsdikt från marketenteriet en regnig dag 1944, där han »är så hemskt nervös och smått generad» i varje vers är festlig. Nils Englund, som avled sommaren 1945 vid knappa 40 års ålder har medverkat med några dikter 1940 under signaturen Dag. Han har utgivit fem diktsamlingar varav Burskapsbrevet 1936 gått ut i största upplagan.

Illustration ur 1942 års Bocken.

Minnen av kända personer förekommer här och där och vi citerar biskop Bengt Jonzons rader om ärkebiskop Söderblom som värnpliktig.

»Här om året råkade jag i Rengsjö förre korpralen och kyrkvaktaren Anders Alm, som var Nathan Söderbloms halvtroppchef, när denne exercerade på Mohed. Den gamle berättade med hänförelse sina minnen av denne ovanlige beväring. "Så gemen! Och så liten och så stor på samma gång — jag kan inte tala om det!" Under Alms 26 år vid regementet var det inte mer än två studenter som åto i manskapets matsal. Det var Nathan Söderblom och en av hans bröder. Alm, som satt bredvid Nathan, frågade en gång: "Den här maten tycker väl inte han om?" Nathan knuffade till honom. "Jag!" sa han. "Pappa är sträng men rättvis. Jag har fått köra plank och sköta kreaturen, och när vi flyttade fick jag valla dem dit vi skulle." — Handräckningsgöromålen brukade inte vara eftersökta. Söderblom erbjöd sig frivilligt att gå. Han kunde uppehålla sig och hela kompaniet med sitt glada och påhittiga väsen; han "kunde hoppa och spritta som ett lamm". På ett helt kompani "är det ömse". Söderblom hjälpte med sin fyndighet befälet att hålla disciplin och stämning vid makt. När man en dag tågade förbi hemlighusen, höllo de flesta för näsan. Men Nathan ropade: "Det här fröjdar en lantbrukare!"

Han brukade förrätta korum, som ju den tiden hölls dagligen. Det hände att han därunder vid sidan av de föreskrivna bönerna talade fritt till kamraterna. Han var "älskad av alla, lika mot alla". —

En vacker bild av en värnpliktig.
Ett vackert exempel för var människa.

När ärkebiskopen kom till Rengsjö, var Alm kyrkvaktare. Ärkebiskopen kände genast igen honom, tog honom i famn och utbrast: "Å, min korpral från 88! Då hade du befälet, nu har jag det."

Skulle dessa rader komma för den gamle krigsmannens och kyrktjänarens ögon, sänder jag honom en varm hälsning med tack för vad han berättade.»

Ja, ytterligare en mångfald minnen finnas bevarade inom Bockens pärmar under 9 år. Det är bara att hoppas och önska, att Bocken allt framgent skall bli ett medlemsblad, som sprider glädje och allvar i rätta proportioner, vetskap om och känsla ute i bygderna för vårt gamla anrika Hälsinge regemente.

Göran Jonzon.

Kamratföreningens styrelseberättelse

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening har härmed äran avgiva följande berättelse för verksamheten under år 1946.

Följande medlemmar ha under året avlidit:
ingenjör Erik Hansson, Mackmyra,
herr K. E. Larsson, Österfärnebo,
riksdagsman Erik Laurén, Eskilstuna,
herr Christian Månsson, Stockholm,
poliskommissarie Jonas Persson, Gävle,
förre poliskonstapel C. R. Strand, Österfärnebo,
löjtnant C. A. Svantesson, Gävle,
herr Oskar Wadlund, Hagaström,
major M. Kruuse af Verchou, Stockholm.

Föreningen deltog den 5. maj med ett 30-tal medlemmar jämte fana i de militära Kamratföreningarnas Vårparad i Stockholm. Vidare deltog föreningen med ett tjugotal medlemmar jämte fana i firandet av Svenska Flaggans Dag i Gävle.

I arméhallen på Försvarsutställningen var föreningen representerad med sin fana och publikationer. Vid ingången till arméhallen var dessutom i särskilt stånd ordnat med försäljning av Minnesskriften, »Bocken» och medlemsnålen samt gavs tillfälle till medlemsanmälan. »Bocken», som utkom redan till Utställningens öppnande hade en strykande åtgång och var slutsåld ett par veckor före Utställningens avslutning.

Föreningen deltog i Försvarsdagarna på Utställningen 3—4 augusti och årsmötet var förlagt i anslutning till försvarsutställningen.

Vid årsmöte och styrelsesammanträde 4. aug. valdes:

till styrelse överste H. Berggren, ordförande, överstelöjtnant E. Hammarström, vice ordförande, löjtnant B. Palm, sekreterare, fanjunkare E. V. Andersson, kassaförvaltare, samt riksdagsman P. Persson, landstingsman E. Jansson, överstelöjtnant K. G. Sohlén, köpman G. Björk, riksdagsman C. P. Wahlmark, löjtnant A. J. Ek, vaktmästare H. Månsson och nämndeman J. A. Andersson;

till revisorer kamrer S. Eriksson, herr P. M. Persson och vaktmästare A. Rosengren;

till revisorssuppleanter: banktjänsteman R. B. A. Engström, redaktör Erik Wickberg och furir J. Trygg;

till valberedning kapten H. Hellström, banktjänsteman C. Müntzing och ingenjör T. Ygge;

till suppleanter i valberedningen polisman B. Hofvenstam, musiksergeant K. A. Lennström och sergeant L. P. Gustavsson.

Kamratföreningen ordnade den 12. december en sammankomst i regementets exercishall med föredrag av kapten Rickard Nilsson om »Förhållandet mellan befäl och meniga». Medlemmar m. fl. i Gävle med omnejd hade inbjudits och publiken uppgick till omkring 250, till större delen vpl av inneliggande styrka.

Föreningens kassa visade 31/12 1946 en behållning av kronor 1.844: 83, vilken summa var placerad på följande sätt:

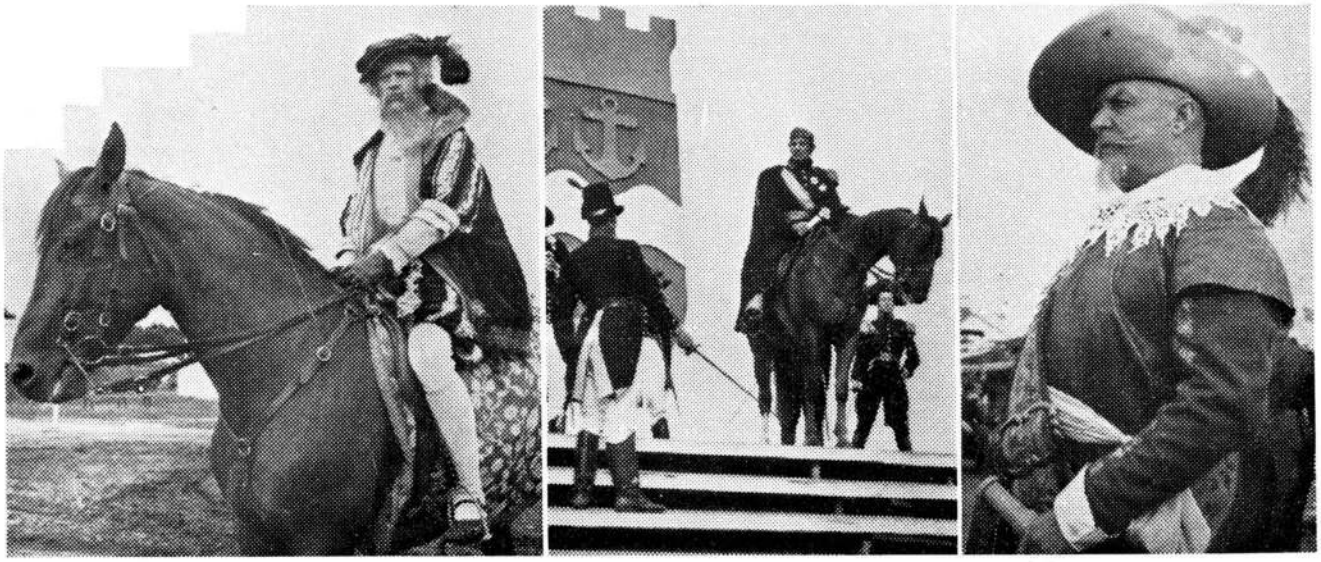
På bank	Kr.	1.377: 77
På postgiro	»	318: 71
Kontant i kassan	»	148: 35
Summa Kronor		1.844: 83

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS

Årsmöte och kamratfest

söndagen den 15 juni på Kungsbäck

Hela regementet kommer att deltaga med förbimarsch, uppvisningar m m.
Nöjesanordningar. Middag i matsalen.
Se vidare annonser i dagspressen.
Alla och särskilt de värnpliktigas anhöriga äro välkomna.

Från vänster kapten Rolf Jehnich som Gustav Vasa, direktören, ryttmästare Leif Delin som Georg Carl von Döbeln samt major Martin Lundvik som Gustaf II Adolf. Avsnitt ur frihetsspelet

Kamratfesten 1946

Kamratfesten 1946 fick som sådan inte samma proportioner som de tidigare högtidssammankomsterna, men den kommer ändå inte att glömmas i första taget. Den anordnades nämligen i samband med försvarsutställningen på Gävle stads jubileumsutställning, vilken tillkommit för att erinra om det privilegiebrev, som konung Kristoffer av Bayern utfärdade för staden år 1446. På denna utställning visades praktiskt taget allt av intresse inom svenskt näringsliv och samhällsliv och det var då alldeles naturligt att också försvaret skulle ha en stor plats där, i synnerhet som man nu kunde se tillbaka på ungefär sex års beredskapstid, varunder utvecklingen på det militära området tagit stora steg framåt. Det var här första gången som alla försvarsgrenarna gemensamt trädde fram med en utställning. »För samhället i krig och fred» var det motto, man satt för denna utställning och i katalogen hette det bl. a. följande: »Med dessa ord avser man att utan tillbakasättande av uppgifterna i krig ge en bild av insatser för fredstida verkningar i samarbete med det civila samhället. Förutom armé, marin och flyg deltaga de frivilliga försvarsorganisationerna, försvarets forskningsanstalt, civilförsvaret och olika industrier. Utställningen kommer på detta sätt att ge en bild av det stora folkförsvaret. — Hela svenska folket ger vårt försvar dess styrka. Alla stå bakom, när nationen kämpar.» Att här visa hur denna utställning såg ut, tillåter inte utrymmet. Det må endast konstateras, att personal från Hälsinge regemente byggt de stora monteringsbara hallarna samt även biträtt med utställningsföremålens anordning. Med respekt betraktade man de tunga artilleripjäserna, flygplanen och andra värdiga industriprodukter. Naturligtvis fångade arméns hall intresset hos Kamratföreningens medlemmar på ett särskilt sätt, då de där bl. a. kunde göra en återblick på det egna regementets historia. Den hade arrangerats av kapten Rickard Nilsson.

Den miljö, som Kamratföreningen valt för sin årsfest, kunde sålunda inte ha varit gynnsammare. Tidpunkten var också iögonenfallande, nämligen utställningens avslutningsdag söndagen den 4 augusti 1946. Den kallades »Försvarets dag» och fick sin upptakt redan på lördagen. Sammanlagt räknade man dessa båda dagar in cirka 70.000 besökare. Tvivelsutan hade anordningarna på »Försvarets dag» sin stora del i dessa rekordsiffror. Programmet upptog först en serie visningar. Enheter ur kustartilleriet visade sina stora pjäser, en patrull från Hälsinge regemente visade hur man med moderna medel nedkämpar en stridsvagn och därefter gav ridskolan på Strömsholm en vacker uppvisning i körning med både fyrspann och åttaspann. Arméhundväsendet hade sin intressanta demonstration och spännande var det att se en uppvisning av de ekvilibristiska motorcyklister, som hade imponerat även på den amerikanske pansargeneralen Patton vid hans besök i Sverige samma sommar. Söndagens speciella attraktion var flygets uppvisningar. Det var mulet väder och följaktligen »lågt i tak», men åtskilligt kunde ändå visas. Gävleborna

noterade med tacksamhet Flygkadettskolans uppmärksamhet att anlända till staden med sina 17 plan formerade som ett G. Även jubileumstalet 500 åstadkoms genom formationsflygning. I övrigt visades flera andra typer av det svenska flygets plan, bl. a. Vampiren, det reaktionsdrivna planet.

Försvaret satte helt sin prägel på staden i utställningsfinalen. I hamnen låg Sjökrigsskoleavdelningens fartyg och därnere byggde en avdelning ur Svea ingenjörkår en krigsbro över Gavleån några tiotal meter öster om Svängbron.

Till attraktionerna på »Försvarets dag» hörde också en uppvisning av hemvärnets strid och så fick man se lottor samt personal från Röda korset och Blå stjärnan i arbete.

Man saknade inte heller skådespel vid detta celebra tillfälle. På en stor friluftsscen just vid entrén till försvarsutställningen uppfördes ett ståtligt frihetsspel, som sammanställts av regissör Ivar Lindahl och i uppläggning samt vissa detaljer överensstämmande med det krönikespel, som gavs vid kamratfesten år 1943 vid Kungsbäck, där f. ö. regissör Lindahl också var den ordnande kraften och tanken bakom det hela. Frihetsspelet bjöd dels på några historiskt betonade tablåer, i vilka den urgamla svenska frihetskänslan fick särpräglade uttryck, dels också på situationer och bilder från dagens Sverige. Då spelet gavs på söndagskvällen för sista gången, höll landshövding Rickard Sandler ett tal, vari han bl. a. yttrade:

»Försvarets frihetsspel är till ända. I växlande, färgstarka tablåer har det givit oss ett rapsodiskt tvärsnitt genom svenska öden och äventyr. En gestalt har, synbar eller icke, dominerat hela spelet. Det är frihetens genius. Försvarets män och kvinnor, som svarat för denna manifestation till frihetens hyllande, ha med den inpräglat hos oss åskådare »läxan som lärde att krig är fördärv», att vapenmakten i rikets tjänst är ett fredens värn. I dess hägn skall friheten vara bofast, skall framåtskridandet blomma och ge frukt.

Frihet, fred, framåtskridande är icke något som självklart är givet åt människors samfund. De måste erövras och värnas. Eljest växer barbarskogen över kulturens fruktbara marker. Vi ha nyss upplevat barbariets fruktansvärda anlopp mot själva fundamenten för kulturen. Vi veta att friheten räddats undan dödlig fara. Vakthållningen får icke läggas i träda. Mörkrets furste kan stiga ner i ny förklädnad. Må han i så fall möta svenska män och kvinnor i vaken beredskap. Grundvalen är vårt fädernerikes bestånd. Dess frihet är till sist allas vår frihet. Berövas vi den, andas framåtskridandet av brist på syresättning allt tyngre och slocknar som ljuslågan i förtunnad luft.»

Det var som sagt »lågt i tak» på söndagen, då Kamratföreningens högtidssammankomst skulle ske, men detta hindrade inte att man beslöt vidhålla det i förväg uppgjorda programmet, vari bl. a. ingick middag under bar himmel. Det visade sig också att lyckan står den djärve bi, ty det blev alldeles lagom uppehåll i diset och regnet när man skulle sätta sig till bords. Dessförinnan hade Kamratföreningen haft årsmöte i arméhallen under överstelöjtnant E. Hammarströms ordförandeskap.

På gräsplanen norr om utställningen hade regementets personal trollat fram en riktigt idyllisk och trivsam matsal i det fria. En friskt spelande fontän hörde till sevärdheterna.

Ovanligt många f. d. hälsingekrigare av alla grader hade infunnit sig och man kunde även hälsa bemärkta gäster. Bland dessa såg man den danske överstelöjtnanten Wiboldt samt generalerna C. H. Tottie och N. O. F. Söderberg (den sistnämnde från flyget) och kommendörkapten J. H. Stefenson från flottan. Vidare fanns där lokala representanter med landshövding Sandler, borgmästare Nils Berlin och stadsfullmäktigeordföranden chefredaktör N. S. Norling i spetsen. Överste Hans Berggren utbragte ett leve för konungen, varpå sjöngs kungssången. Senare höll han ett tal, varvid han tackade för förtroendet att ha blivit vald till Kamratföreningens ordförande. Han påpekade att denna kamratfest fått en mera festlig prägel än vanligt, då den sammanfallit med försvarets dag. Jag finner detta sammanförande synnerligen lyckligt, sade han, ty det förvandlar kamratfesten till vad den bör vara och till vad vi strävat efter, nämligen en verkligt folkfest i våra bygder. Utan en djup förankring i hembygden blir regementet lätt en mer eller mindre livlös organisation. Vårt regemente är ju intet självändamål. Det är till för att om ofred åter skulle komma, vara ett led i värnet av det högsta av allt på jorden — vår fäderneärvda frihet.

Operasångare Conny Söderström, välkänd gäst och trubadur vid Kamratföreningens fester, sjöng »Tallarnas barr», blomsterarian ur »Carmen» och »Land du välsignade». Han fick blommor av överstinnan Monica Berggren. Överste Berggren höll så ett särskilt hjärtligt tal till lottorna och nämnde i synnerhet fru Kajsa Tollerz, som haft ledningen av anordningarna med middagen. För lottorna svarade fru Martha Ekman, som betygade lottornas glädje att få vara med i dessa sammanhang. Landshövding Sandler framförde gästernas tack. Han höjde ett leve för kamratföreningen, varpå spelades Hälsinge regementes marsch. Under middagen konserterade Per Grundström med den stora musikkåren sammanslagen från flera regementen.

Åke Hanæus.

Det spökar i smådjupet

Av HANS NEDIN

Detta är en säregen fiskehistoria, litet osann kanske, som brukligt är, men inte mycket — det försäkras.

Handlingen tilldrog sig i nordvästra Jämtland under ett av krigsåren. Ett beredskapskompani var då förlagt till en liten by vid fjällens fot, och inom detta förband levde och verkade herr värnpliktige nr 62 Teodor Asp som välbeställd kgskytts ersättare.

Teodor var en märklig man, inte så att han hade en reslig och ståtlig gestalt, nej, snarare tvärtom; han var nästan spinkig till växten, men se, han hade idéer, mest underliga sådana, och han gjorde alltid saker och ting, som de andra pojkarna aldrig ens skulle ha kommit att tänka på. Nu senast hade han gått och blivit djupt förälskad i en lappflicka, som bodde flera mil ifrån förläggningen, ända framme vid norska gränsen.

Teodor hade legat en halv månad där uppe, som manskap i en postering och under den tiden varit trogen gäst i kåtan. Nu när han återförflyttats, hade saknaden blivit honom övermäktig, varför han regelbundet varje lördagseftermiddag stegade in till kompanichefen med sin permissionssedel i handen, begärde och fick sitt tillstånd att besöka kärestan. Så knegade han sävligt iväg med sin packade ryggsäck den långa och besvärliga klövjestigen, in i skogen, över sumpmarkerna, genom videsnåren och dvärgbjörkbestånden, uppför kalfjället och nedför igen till den avlägsna dal, där lapplägret låg. Varje måndagsmorgon stod han åter i ledet, litet medtagen kanske och med drömmande blickar, men punktlig och redobogen som alltid.

Nåväl, det här skulle inte bli en kärlekshistoria, så vi lämna lappflickan ett tag och koncentrera oss på Teodor och hans fiskafänge.

På jämnt halva vägen passerade denne under sina vandringar en liten, nästan igenvuxen tjärn, knappast större än rådhustorget i hemstaden. Ofta då han gått förbi så, att skuggan kommit att falla över den från början lugna vattenspegeln, hade denna försatts i plötslig svallning, som om något stort föremål med hastig fart plöjt sig väg där nere i det svarta djupet. Ett par gånger hade han också hört ljudligt plaskande från de tätaste vassruggarna. Teodors intresse var väckt. Det måste finnas ett eller flera hejdundrande odjur i det vattnet.

På stranden låg en gammal båt, märkvärdigt nog. Den var väl knappast i användbart skick, men tvärs över den lilla pölen skulle den väl alltid hålla sig flytande, innan den sjönk, tänkte Teodor — och så mognade fälttågsplanen i hans hjärna.

Följande lördag finna vi Teodor i sträng sysselsättning vid tjärnen. Han har ställt ned ryggsäcken och halat fram en präktig trävinda med pårullad lina och monterar på denna som bäst ett stort silverdrag med rött öga och tvenne aktningsvärda trippelkrokar.

Så kränger han av sig vapenrocken samt hugger tag i båten och lyckas efter många försök få den i vattnet. Detta sipprar in genom springorna i porlande fröjd och än värre blir det, när han själv efter viss tvekan tar plats på roddartoften. Dock — beslutet är fattat, med förtvivlade årtag kämpar han sig ut mot tjärnens mitt. Där håller han stilla ett tag, vindar upp några meter och — kastar ut,

klämmer sen fast reven mellan knäna och styr fören mot andra stranden. Vid det här laget har det våta i båten stigit honom över vaderna. På babordssidan har en kvistplugg lossnat, vattenstrålen därigenom är dock så kraftig, att den passerar i fria luften över styrbords reling och hamnar åter i sitt rätta element. Men när vattennivån inombords nått hålet, sjunker båten — och just då blir det napp, ett förfärligt napp. Teodor står på bottnen — det är en långgrund strand, gudskelov — hängselstropparna sticka nätt och jämt upp över ytan. Han halar förtvivlat, eller snarare stretar emot, det blir nästan omöjligt ändå att hålla balansen.

En skräckinjagande odjursfena piskar vattnet till skum knappa tjugo meter ifrån honom — då brister reven och Teodor försvinner med ett ljudligt plumsande på rygg i det svarta grumlet.

Som alla förstå är Teodor en seg man, trots sin spinkighet, och vi finna honom strax på stranden igen, hoppande och frustande med den avslitna linan i handen.

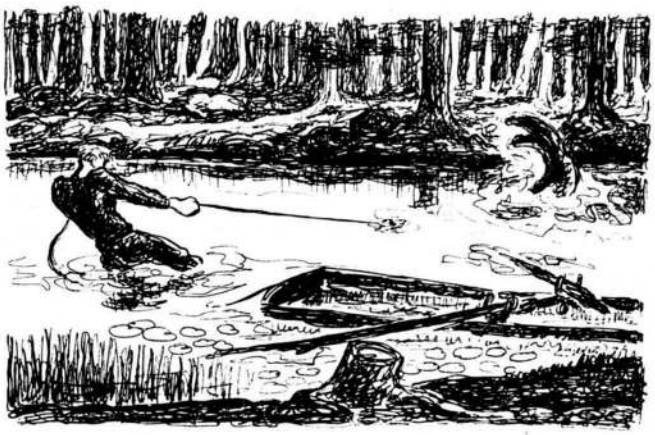
Båten får han också upp på något sätt och till sin flicka kommer han även den kvällen, fast genomblöt och ganska försenad. Som sagt Teodor är en seg man.

Hela veckan brottas han med problemet, hur ta hämnd på odjuret i näckrostjärnen, och när lördagen kommer, finna vi honom åter invid båten på stranden. Nu har han plockat fram plåtbitar, brädstumpar och tjärat trassel ur ryggsäcken och är i full gång med att reparera sin farkost. På en sten i närheten ligga de nyinköpta fiskeredskapen, byhandelns största silverdrag, fullbesatt med krokar — ett sånt där som aldrig går att sälja i vanliga fall. Det är omsorgsfullt fastgjort i ett nystan omslagssnöre av grövsta dimensionen.

Uniformspersedlarna äro ordentligt upphängda på buskar, ty vis av skadan och till myggens omättliga

. . . samt hugger tag i båten och lyckas efter många försök få den i vattnet

En skräckinjagande odjursfena piskar vattnet till skum . . .

hänförelse är den bålde kämpen endast iförd adamskostym.

Så börjar fisketuren som förra gången. Vattnet strömmar in, men det skall villigt erkännas att hastigheten är något dämpad. På djupaste stället kastar Teodor ut sin rev, som denna gång är väl fastgjord i aktertoften. Väntan blir inte lång, strax är odjuret där och hugger — samma förfärliga napp igen. Än återstår några sekunder, innan båten skall sjunka. Teodor ror och ror, men vilddjuret spjärnar emot, det går långsamt fram. Ett gap, som kunde ha gjort den modigaste vettskrämd, dyker upp ur böljorna akteröver, ett par jättekäkar slå ihop kring snöret — som springer av som en bågsträng — då sjunker också båten.

Teodor blir inte på bättre humör den lördagen än den förra.

Men segheten och envisheten sitter i. Under veckan har han ett par förtroliga samtal med kompaniadjutanten och på vanlig tid finna vi honom för tredje gången vid näckrostjärnen. Nu är han verkligen rustad. Ett drag, förfärdigat av koktrossens största konservburk, krokar av fyrtumsspik, tillspetsade och försedda med pålödda hullingar samt en lina, som hopknutits av kompaniets halva förråd läderskoremmar. Det hela fullbordas med en meterlång taggtrådstafs.

Det går nu som vid de andra tillfällena. Mitt ute på tjärnen — dundernapp. Men nu har Teodor sin krigslist klar, han väntar inte, tills båten skall sjunka, utan hoppar själv i och simmar i land medförande förtöjningsrepet, väl fastgjort i båtens för.

Nu är odjuret hjälplöst förlorat och mattar raskt ut sig. Teodor står på stranden och tar hem, lugnt och sävligt, meter för meter. Snart ser han en vit buk av imponerande mått glänsa till där ute i det svarta vattnet. Han halar och halar. Först kommer båten och drages iland utan brådska. Så kan han

Forts. å sid. 35

IDROTTSKRÖNIKAN

Då idrottsverksamheten vid regementet under det gångna idrottsåret kan betecknas som mycket livlig, utgör följande endast några axplock.

I slutet av mars 1946 utfärdades av arméinspektionen vissa anvisningar för idrottens organisation vid truppförbanden. Dessa gå i stort sett ut på att vid varje regemente skola finnas en gymnastik- och idrottsofficer och en idrottsunderofficer samt vid varje kompani en idrottsledare. Samtidigt överlämnades centralt utarbetade instruktioner för dessa idrottsrepresentanter.

Orienteringslöparna ha varit i livlig verksamhet. Grenen är otvivelaktigt en av de viktigaste i den militära idrottsutbildningen och bör därför särskilt varmt omhuldas av kompanichefer och idrottsledare för att av de värnpliktiga dana goda orienterare.

Den årligen återkommande orienteringstävlingen i mörker för allt befäl ägde rum 8 okt. 1946 på en finurligt lagd bana i kasernens omedelbara närhet. Trots att tävlingen gick på »mammas gata», var det många som missade än den ena, än den andra kontrollen. Bästa tiden nåddes i underofficersklassen, seniorer, av sergeant Hedström med tiden 1 tim, 24 min, under det att segraren i underbefälsklassen, yngre oldboys, hade 4 tim, 26 min, siffror, som tala tydligt om olika grader av orienteringsförmåga. En särskild eloge bör givas den ungdomlige majoren Hj. Eriksson, som trots nära 55 års ålder vann veteranklassen och samtidigt slog många av sina yngre medtävlare.

Regementsmästerskapet i orientering, som gick i terrängen söder Kjessmansbo den 18 okt., hemfördes av vpl 668-14-45 Hedman, 7. kompaniet. Lagpriset erövrades av 7. kompaniet.

Den 9 juli anordnade regementet på uppdrag av II. militära idrottsdistriktet en fälttävlan till fots, som förlades till trakten av det natursköna Delsbo. Under förflyttning efter snitzlad bana tävlades i orientering i och utom banan samt fältskjutning och handgranatkastning. I banan var även inlagt ett simkunnighetsprov 50 m. Härefter följde så orienteringslöpning, fågelvägen omkring 11 km, som blev mycket krävande på grund av den starka värmen. Som överlägsen segrare utgick I 5 såväl individuellt som i lag. Tävlingen, som upplagts av dåvarande idrottsofficeren, löjtnant Jonzon, ansågs av deltagarna vara mönstergillt anordnad, vilket också tävlingens äldste deltagare, överste Bjuggren, framhöll i sitt tacktal efter den av regementschefen förrättade prisutdelningen.

Vid en inom regementet den 3 okt. anordnad fälttävlan till fots tävlades om ett av III. bataljonsstabskompaniet I 14 uppsatt vandringspris, som för året erövrades av furir Ågren.

Den förnämsta idrottsliga framgången under det gångna året har regementet otvivelaktigt haft inom simsporten. I tävlingen om största antalet avlagda simborgarmärkesprov i förhållande till regementets totala styrka vann nämligen regementet tämligen överlägset sin grupp med 90 % avlagda prov. Regementschefen var för övrigt en av de första, som avlade simborgarprovet, ett gott föredöme, som givetvis manade till efterföljd.

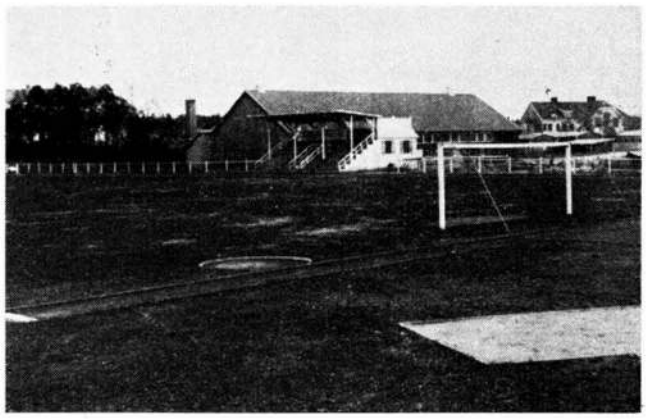
Vid regementsmästerskapstävling 100 m fritt simsätt segrade vpl 1294-14-46 Claesson, 5. komp på den goda tiden 1 min, 10 sek.

I militärmästerskapet i fotboll vann regementet över A 4 med 4—3, men fick därefter för andra året i rad se sig slaget av I 21 och var därmed borta ur turneringen.

Till regementsmästare i fotboll korades 7. kompaniet som i finalen slog 5. kompaniet med 2—1.

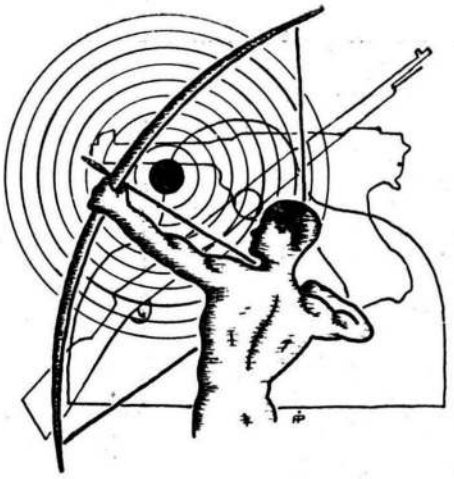
Regementet har även med viss framgång deltagit i division III i handboll. Lagledaren, sergeant Sa-

Forts. å sid. 39

Regementets moderniserade idrottsplats med Exercishuset i bakgrunden

SKYTTEKRÖNIKAN

Skytteföreningen seglar fortfarande i medvind — kanske ännu stadigare än tidigare. Stora och glädjande framgångar ha nåtts under det gångna året.

Men livet är inte ens för en skytt — eller kanske allra minst för honom — bara en dans på rosor. Ser man tillbaka på fjolårets tävlingar upptäcker man snart att framgångarna trots allt inte kunna dölja att även motgångar förekommit. Smärtsamma överraskningar ha många gånger drabbat föreningen i form av att enskilda skyttar och ibland hela lag »kommit bort».

Naturligtvis är för skytten, för laget, för föreningen framgången och segern en ljuvlig upplevelse, medan nederlaget brukar smaka ganska illa. Och ändå vågar man kanske vid närmare eftertanke påstå att en motgång i en viktig tävling kan vara bra mycket mer värdefull än en seger.

Framgången har nog det goda med sig att den förbättrar humöret, stärker självtilliten och lindar in de ömtåliga tävlingsnerverna i ett skyddande lager av säkerhetskänsla — men det som stålsätter viljan hos både skytten och laget, det som förmår ingjuta en anda av kamplust, det är motgången, vare sig den nu kommer som ett rejält bakslag eller bara visar sig i att man för någon fattig poängs skull går miste om en väntad seger.

Visst är det skönt att vara säker på sig själv, att slippa vara nervös; men för stor tillit till den egna förmågan ger ofta upphov till lättsinne — och den dag en skytt för första gången tänker att »före nästa tävling behöver jag varken träna eller kontrollera geväret, för nu går det bra ändå» — den dagen är det nyttiga bakslaget nära. Nyttigt — ja det är det förstås bara om man tar det på rätt sätt, och det finns åtminstone två sätt som inte är bra. Antingen rycker man på axlarna och skyller på vädret, och så är det snart hänt igen, eller också blir man ledsen och sur och tror man inte alls kan skjuta längre, och då kan man råka in i ett läge, som det blir svårt att ta sig ur.

Det rätta sättet att ta en motgång är däremot följande, vilket härmed överlämnas till den intresserade för begrundan.

Tag motgången som en allvarlig påminnelse om Din dödlighet, men bli inte förtvivlad. Tänk igenom vad som hände före och under själva skjutningen!

Var Du tillräckligt tränad?

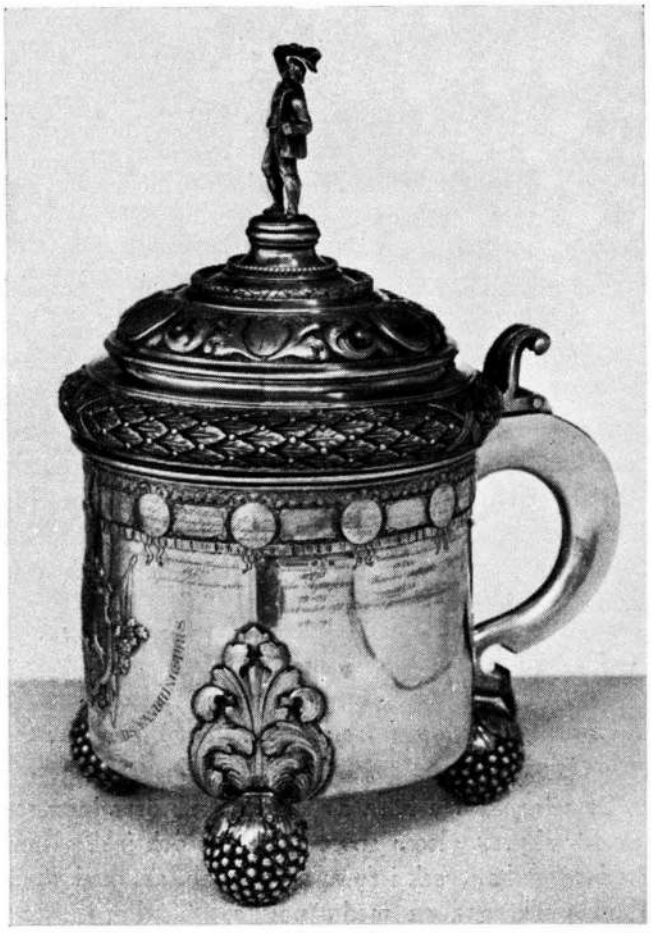
Hade Du skjutit in geväret i förväg med just den ammunition Du använde vid tävlingen?

Hade Du sovit ordentligt före tävlingen eller kanske varit ute på galej?

Tänkte Du under tävlingen på att ta hänsyn till temperatur, belysning och vind?

Använde Du lugnt den tid Du hade till förfogande eller sköt Du för fort? Kom ihåg att ett enda slarvskott kan förstöra en hel tävling!

Försökte Du apa efter den där kände storskytten, som låg närmast till vänster om Dig? Gör då inte det på en annan tävling, förrän Du i lugn och ro känt efter om hans teknik passar för Dig!

Förbundskannan.

Forts. å sid. 37

K. G. Nässlander

Om Skytte

Knut Källén

Från fanjunkarna Nässlander och Källén, kända som mycket goda skyttar, har redaktionen mottagit instruktiva och välskrivna artiklar i den ädla skyttekonsten, erkannerligen då vad avser de värnpliktigas utbildning i skjutning. Tyvärr medgiver icke utrymmet att uppsatserna intagas in extenso, utan följa här endast i utdrag.

RED.

De senaste årens många och goda av skytteledare och kända skyttar utgivna råd, hur man blir en god skytt, torde mer än väl räcka till. Jag koncentrerar mig därför på den militära träningsskjutningen. För att bli skytt erfordras givetvis träning och åter träning. Denna väsentliga detalj beaktas dock icke tillräckligt i den militära skjututbildningen. Att träningen skall ske på tjänstgöringstid är en självklar sak. Men är detta möjligt, när utbildningsprogrammet anvisar tio till tolv timmar per vecka och varje kompani disponerar skjutbanan endast en möjligen två dagar i veckan? Dessa »maratonskjutpass» ge knappast den rätta träningen. Den mest energiske instruktör måste efter åtta till tio timmars arbete på skjutvallen bli både uttröttad och led på skjutningen.

Och vad får rekryten för behållning av denna varsjundedags-skjutning? Naturligtvis lär han sig en hel del om anläggning och avfyring, men träningen blir lika med noll. De långa skjutpassen äro enligt min mening föråldrad tradition, som det är på tiden att avlägsna från övningsprogrammen. Finnes då någon möjlighet att ändra på denna tradition, så att — förutom att skjutinstruktionens övningar bli utförda — även träning åstadkommes?

Vi anta, att det finnes sex utbildningsenheter, 1. — 6. kompaniet. 1. kompaniet svarar för skjutbanans ordnande 1. veckan (varje dag) 2. komp 2. veckan o. s. v.

Kompanier med udda nummer skjuter måndagar, onsdagar och fredagar, kompanier med jämna nummer övriga dagar. Tre till fyra övningar skjutas per vecka. Enligt uppgjord tidschema inträffa kompanierna på banan:

exempelvis 1. komp kl 0700, 3. komp kl 1000 och 5. komp kl 1400. Som ledare för skjutningen beordras ett visst antal goda instruktörer, vilka tjänstgöra i pass om fyra timmar enligt uppgjord turlista. Skjutande avdelningars ordinarie befäl tjänstgöra som biträden och utföra givetvis samma skjutövningar som rekryterna.

Skjutbanan blir härigenom effektivare utnyttjad, tid och målmateriel sparas. En annan fördel är, att skjututbildningen löper parallellt mellan kompanierna. Samtliga äro färdiga för prisskjutning vid samma tidpunkt. Därmed äro vi framme vid vad som kan bli regemntets stora högtidsdag, eventuellt -dagar. Prisskjutningen bör ordnas gemensamt för hela regementet och bli en skyttets fest, som firas med pomp och ståt — flaggning, högtalarmusik och kaffeservering m. m.

K. G. Nässlander.

*

1. *Bibringande av intresse (entusiasm) för skytteutövningen:*

De värnpliktiga böra av sina instruktörer intresseras för skyttet såsom sport betraktat och icke såsom ett blodigt hantverk i form av strävan, att med varje skott nedkämpa en medmänniska. Tävlingsgnistan skall med andra ord uppammas hos varje individ.

2. *Angående lämpliga vapen:*

För att den värnpliktige från första lektionen i skjutning skall få förtroende för sitt vapen, erfordras, att vapnet är fullgott. Därför bör vapnet före första skjutpasset, då skjutning skall äga rum på längre avstånd, noggrant inskjutas av fullt sakkunnig personal. Justering omfattar i regel byte av korn till annan höjd samt justering av avtryck. Intet sätt bör lämnas oförsökt för att vapnet skall vara fullgott i alla avseenden, innan det sättes i händerna på den värnpliktige. Detta fordrar, att varje instruktör eller i varje fall den, som har hand om inskjutningen, tillfullo behärskar densamma och kan bedöma vapnets kvalitet i nämnda avseende.

3. *Kännedom om hur ändringar av sikte och korn inverka på träffpunkten:*

Instruktören skall kunna undervisa den värnpliktige i hjälpmedlens användning, vilket nog icke alltid hittills varit fallet. Instruktörens strävan skall vara att lära skytten att själv ändra sitt vapen, så att det slår, där skytten själv vill, att det skall slå. Detta fordrar av instruktören en ganska ingående kännedom om ovan berörda förhållanden. Sådant lär man sig icke, förrän man själv tillräckligt länge bedrivit skytte.

4. *Befälets (instruktörernas) verksamhet:*

De värnpliktiga ha alltid med få undantag varit intresserade av skjutning (pojkar och skjutvapen). Den militära skjututbildningen bör göras lika trevlig som vilken annan idrottsgren som helst. Detta fordrar befäl, som intresserar truppen, som väcker tävlingsgnistan till liv hos den enskilde skytten.

Därför bör befälets deltagande i frivillig skjutning stimuleras genom uppmaningar och uppmuntran i form av bl. a. till deltagande i övningar och tävlingar å tjänstgöringstid m. m. Detta betalar sig i längden, i det att erfarna och duktiga instruktörer erhållas. För att de värnpliktigas skjututbildning skall kunna bliva effektiv och givande, erfordras att befälet i största möjliga utsträckning av sin förbandschef intresseras för skytte. En kompanichef, som har intresserade och duktiga skyttar bland exempelvis sitt underbefäl, skall uppmana dessa att deltaga i de skjutningar, som anordnas inom regementet och dess skytteförening.

På skjutbanan bör plutonchefen själv och hans underbefäl verka så att säga direkt manuellt undervisande och låta någon värnpliktig skriva protokollen. Enligt vad jag kunnat iakttaga, ingriper kompanichef mera sällan i de värnpliktigas skjututbildning, jag menar härvid direkt undervisande. Detta kan man emellertid vänta av en kompanichef, som är intresserad och förstår sig på skjututbildningens svåra metodik.

5. *Belöningar i form av penningar, erkännanden eller ledighet:*

Från den tid jag själv tjänstgjorde som lärare och instruktör i skjutning för de värnpliktiga erinrar jag mig, att ett mycket gott sätt att stimulera såväl underlydande befäls som de värnpliktigas intresse och tävlingslust var att först själv skjuta den övning, som skulle genomföras, och på grundval av mitt eget resultat tilldela såväl befäl som värnpliktiga exempelvis 1: — kr. eller en mindre »kaffeslant» till den, som tangerat eller överskridit mitt eget resultat. Jag har naturligtvis förlorat en del pengar på detta sätt, men nöjet av att se såväl befälets som de värnpliktigas tävlingsentusiasm har väl uppvägt den ekonomiska förlusten.

Erkännanden för gott skjutresultat och i samband därmed ledighet eller andra belöningar böra kungöras, dels direkt å skjutbanan, dels å kompaniorder.

För att höja instruktörernas vilja och förmåga att väl utbilda och intressera sina underlydande bör kompanichef söka utverka flitpremier o. dyl.

6. *Planläggning med hänsyn till väderlek:*

Att stora svårigheter förefinnas vid planläggning av skjututbildningen, är jag fullt medveten om. Det kan dock ifrågasättas, huruvida tiden utnyttjas på bästa sätt. En dag som lämpar sig för skjutning, böra ej exercisövningar, gymnastik och annan undervisning i lektionssalar förekomma, utan sådana utbildningsgrenar kunna avverkas de dagar, då regn, snö och köld göra dagarna direkt olämpliga för skjututbildning. Ett skjutpass under sistnämnda förhållanden gör enligt min mening mycket mera skada än nytta, dels ur den synpunkten att intresset (entusiasmen) för skytte därigenom dödas, dels kan icke de utbildnings- eller tävlingsresultat, som då presteras, motsvara skyttarnas verkliga förmåga.

7. *Prisskjutningen och dess anordnande:*

De värnpliktiga böra ej genom strax före prisskjutningen genomförda träningsskjutningar »jagas» till ett vid prisskjutningen pågående nervöst tillstånd, vilket i de flesta fall medför fullständig »kollaps» i strävan att kunna utföra samma goda resultat som vid träningen.

Knut Källén.

Skjut aldrig på BOCKEN!

Sälj i stället hela exemplar av årgångarna 1938—1941 till sekreteraren!

OLA

Beredskapsminne ur Jecknicks fatabur

När jag träffade Ola, som blev min värd några månader i Värmland 1940, och tryckte hans hand, plirade han på mig med sina pigga ögon, som lågo djupt begravda i hans garvade, med en yvig grå mustasch försedda ansikte, ur vilken en djärv örnnäsa av hälsosam färg sprang fram och sade: »Löjtnanten är allt en bra fin kär, att han är ä, dä är han.» Jag var inte säker på om jag skulle ta det som en komplimang eller som ironi men för att ej mista något av mitt självförtroende höll jag med honom.

Ola hade varit tullvaktmästare vid gränsen till Norge och tyckte inte alls om »norskerne» som han kallade dem.

Vi kom mycket bra överens och sutto ofta på kvällarna och pratade om kriget, där Ola ville fördela slängarna jämnt åt både »norskerne» och »tiskerne» medan han med respekt talade om engelsmännen. Det var »fine kärer dä», som han sade. Då och då lutade Ola sig tillbaka i sin stol, plirade på mig och så sade han: »Löjtnanten ä allt en bra fin kär.»

I början blev jag litet förvånad men ändå ganska belåten över Olas goda omdöme. Så småningom vänjde jag mig emellertid vid denna ofta återkommande anmärkning och slutade reagera.

När jag träffade forstmästaren efter att ha vistats ungefär en vecka under Olas tak, såg denne stort på mig, när jag talade om för honom att jag bodde hos Ola och frågade, hur det gick. Då jag svarade att det hittills gått utan större plågor för någondera parten, upplyste han mig vänligt om att Ola var skvatt galen och att jag gjorde klokt i att gömma alla skjutvapen och barrikadera dörrarna på natten, såframt jag önskade uppnå pensionsåldern.

Jag kan inte neka till att jag kände en ilning utefter ryggbastet och att blodet stockade sig i mina ådror. Jag såg i andanom Ola stående lutad över min snarkande person med en väldig nyslipad förskärarkniv i handen, plirande med sina pigga ögon efter ett lämpligt snittställe för att skilja det snarkande huvudet från kroppen. Forstmästarens berättelser om hur Ola, beväpnad med ett gammalt muskedunder, gick holmgång i trakten, lovande död och kostnadsfri begravning åt större delen av de skräckslagna byinnevånarna bidrogo ej till att lugna mig. På kvällen satt jag och funderade över hur jag skulle kunna uppskjuta slutet på mitt unga liv. Att flytta ifrån gården var olämpligt, då halva min pluton bebodde våningen ovanpå och gården låg väl till. Medan jag funderade hörde jag, hur skjutdörren till köket sköts upp och Ola kom in. Skjutdörren ja! Den gick ju inte att låsa! Jag betraktade mig redan som lik. Ola kom emellertid och satte sig mitt emot mig. »Löjtnanten är allt en fin kär.» Det gick upp ett ljus för mig. Han smickrade mig naturligtvis för att invagga mig i säkerhet. Allt i avsikt att, när min vaksamhet var tillräckligt avtrubbad, fullborda sitt hemska dåd.

»Har han sitt nåre tisker idag, löjtnanten?»

»Nej inga tyskar», svarade jag, »men jag har träffat forstmästarn.»

När jag nämnde forstmästarn, drog en skugga över Olas fryntliga drag.

»Förstmästarn, dä ä ingen fin kär dä, att han inte ä dä, dä ä han», sade han med eftertryck. »Förresten ä han ingen rikti förstmästare, han ä bara skogvaktare. Att han ä dä, dä ä han. Ja tänker allt att a får skjute'n nån da, dä fåra.»

Jag satt till en början stum inför denna deklaration som tydligen fick anses vara definitiv. Men så tyckte jag Ola såg riktigt resonabel ut igen, skuggorna drogo bort, hans ögon återfingo den godmodigt plirande glansen, jag vant mig att se, varför jag försökte: »Inte ska Ola ta i så där. Det menar han ju i alla fall inte.»

»Löjtnanten ä en fin kär, å han ska inte ha nåt mä förstmästarn å göra, att han inte ska dä, dä ska han, å sen ä de håll rajt mä dä,» sade Ola bestämt och gick in till sitt.

I fortsättningen hade jag alltid min skarpladdade pistol vid huvudgärden för alla eventualiteters skull, men ingenting hände. Så småningom fick jag också reda på av ortsbefolkningen, att Ola och forstmästaren lågo i fejd med varandra sedan många år tillbaka, då forstmästaren anmält honom för tjuvskytte. Ola hade fått böta samt blivit av med sin bössa och hade aldrig förlåtit forstmästaren detta. Sedan han blivit av med sitt jaktgevär, ägde han endast en gammal mynningsladdare och det sades allmänt, att han till denna egenhändigt stöpt en kula, avsedd för »förstmästarns» hjärta.

En dag följde mig Ola fram till gränsstationen, där förutom min egen postering även en luftbevakningsstation bestående av ett par landstormsmän höllo till. Medan jag satt inne på tullexpeditionen hörde jag en koskälla ute i trädgården ge flyglarm, samtidigt som jag tyckte mig höra knattret från en motorcykel. Strax därpå kom Ola in och begärde ett telefonsamtal med X-stad: »Ett fiäntlit flygplan siktet över Gyljeförs, å dä va tiskt, att dä va dä, dä va dä,» sade, lade ned luren och såg mäkta belåten ut. Jag frågade honom om planet gått så nära, att han kunnat se att det var »tiskt».

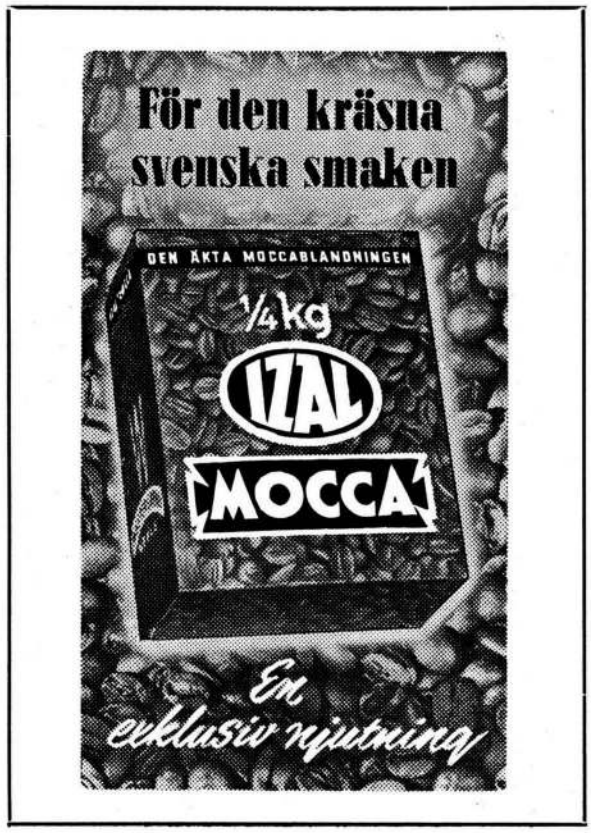
»Inte såg ja nåt flygplan», svarade han glädjestrålande. Då jag milt förebrådde honom för den falska rapporten, som han själv bett chefen för stationen att få ringa in, svarade han: »Di har inte rapporterat nåt på så länge att a tycker dä ä på tiden.» Resonemanget var onekligen bestickande.

Tidigt en söndagsmorgon vaknade jag vid att skjutdörren vid fotändan av min säng sakta och försiktigt sköts upp. Med ens var jag klarvaken. Min första tanke var att gripa pistolen och tömma magasinet i den blodtörstige inkräktaren, men jag lyckades behärska mig och plirade försiktigt genom halvslutna ögonlock på Ola, som försiktigt kom intassande i strumplästen. Med tillfredsställelse och lättnad noterade jag, att han ej hade någon förskärarkniv i handen. Inte ens en pennkniv. Han ställde sig omkring en meter ifrån min huvudgärd, stod i ett par minuter något framåtlutad och betraktade min skälvande person. Hela hans anlete uttryckte välvilja och intresse och de små djupt liggande ögonen plirade godmodigt ur rynkorna. Jag började se litet ljusare på min framtid. Så tassade han ut lika försiktigt, som han kommit, och jag hörde honom mumla, innan han försiktigt och tyst sköt igen dörren igen: »Löjtnanten är allt en fin kär —.»

Pingsten, hänryckningens tid, kom. En som var hänryckt, det var Ola. Ej därför att vi skulle lämna honom samma dag, utan därför att han tömt hela sin månadsranson. När jag tog farväl av honom, höll han just på att öva in tekniken i att slå in skallar med yxa. De arma offren utgjordes av fruktträden i hans egen trädgård. Han omfamnade mig rörd och med sådan häftighet att yxan nära nog knäckt min svanskota, varpå han sköt mig ifrån sig, såg mig djupt i ögonen och med ganska bestämd röst sade: »Löjtnanten är allt en fin kär han, men nu gåra opp och slår in skallen på förstmästarn. Att a gör dä, dä göra,» varpå han med yxan över axeln vacklade i väg. Jag tog saken lugnt, ty jag visste att forstmästaren som en klok karl, blek men behärskad, i bil dragit sig tillbaka till X-stad för att återkomma när Olas hänryckning förtonat. Jag visste även, att detta var en årligen återkommande passus i bådas liv sedan fejdens början. Det sista jag såg av Ola, var, hur han i helig ilska med yxan i högsta hugg och utnyttjande svenska språkets hela förråd av mustiga svordomar kastade sig över och tog struptag på en gammal björk, som förmodligen på grund av sina utstående knölar påminde honom om »förstmästarn».

Lektion i alkoholfrågan (Alk H).

414-14-44 Persson: Dom säjer att spriten värmer. Detta är ett faktum, men ingalunda överensstämmande med verkliga förhållandet.

En snöstormsnatt i nordligt fjäll

Beredskapsminne av Baltzar Fröman

Snöstormen rasar med oförminskad styrka sedan flera dagar tillbaka i Jämtlandsfjällen. — Jag är kommenderad såsom vaktchef vid ett värnområde någonstans vid gränsen och har just återvänt till det lilla skyddsrummet under jorden efter att ha övervakat vaktombytet klockan 10 på kvällen.

I skyddsrummet, som är varmt och skönt, ligga pojkarna fullt påklädda och med laddade gevär vid sidan om britsarna. Allt är tyst och stilla här under jorden, tystheten störes endast då och då av någon snarkning eller suck från de sovande samt av sörplingar från de senast avgående vaktposterna, vilka äro sysselsatta med inmundigandet av på kaminen uppvärmt kaffesurrogat.

Plötsligt höres en gäll larmsignal från en av vaktposterna vid värn nr —. Jag rusar upp ur skyddsrummet bort till värnet för att efterhöra vad som kan vara orsaken till detta larm. Där står en pålitlig och vaksam beredskapsman och pekar västerut i det han säger: »Det är bestämt något rackartyg där borta på andra sidan taggtrådshindret, för jag tyckte mig se ett ljussken där för en stund sedan.»

Omedelbart alarmeras hela vaktstyrkan, som blixtsnabbt kommer utrusande. Jag orienterar pojkarna om saken samtidigt som jag frågar om det är någon, som frivilligt skulle vilja följa mig på en liten expedition utanför värnområdet för att undersöka saken. Utan minsta betänkande anmäler sig *samtliga* pojkar frivilligt. Emellertid får det räcka med en man, och de övriga få stå beredda för den händelse något särskilt skulle inträffa.

Vi vinka till de kvarvarande, och så bär det iväg mot taggtrådshindret. Detta lyckas vi krypande taga oss igenom på bekostnad av några trasiga byxben, och så befinna vi oss utanför befästningsgördeln. Gevären, som givetvis äro skarpladdade, osäkras, och vi plumsa vidare genom snödrivorna. Snöstormen piskar oss i ansiktet, och sikten framåt är endast några meter. Ingen av oss säger ett ord, utan spanar endast framåt.

Plötsligt dyker det upp fyra mörka, vacklande gestalter endast några meter framför oss. — På vårt anrop: »Halt! Vi skjuter!» höres ett hjärtängsligt rop: »Är de svensker?» och på vårt jakande svar, kommer frågan: »Är vi på svensk mark?» Vi svarar: »Ja, Ni äro i Sverige». — Det blir dödstyst och flyktingarna, ty det är norska sådana, sjunka ned i snön och så höres från en av dem: *»Jag takker Dig Gud»*. —

Några sockerbitar, som vi hade i fickan, och var sin cigarrett till de fyra dödströtta norrmännen, som irrat omkring i fjällen i två dygn, piggar upp dem betydligt och så kunna vi så småningom fortsätta marschen tillbaka tillsammans med flyktingarna till de väntande kamraterna vid värmen.

Där hade rått en olidlig spänning, berättade min ställföreträdare, och det var faktiskt med nöd och

Forts. å nästa sida

SÅ GÅR EN TID . . .

En beredskapsomgång 1944 beskriven av Simon Green

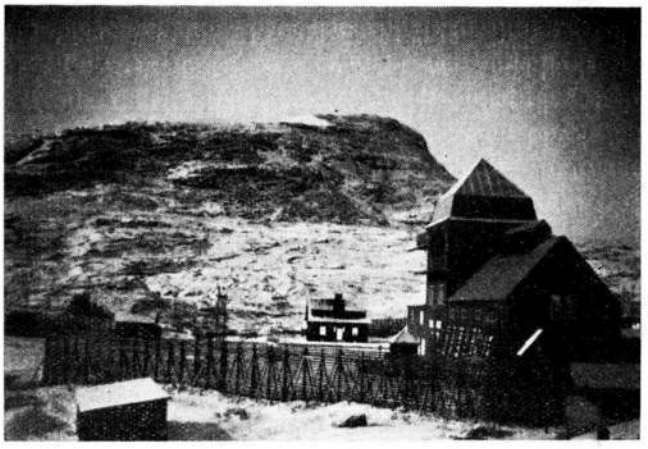
Så hade återigen budet från Kronan kommit i brevlådan. Men eftersom det inte var första gången man skulle ut och försvara fäderneslandet, så visste man ju alltför väl, vad som var att göra. Att ordna med familjebidragsnämnden m. m. gick utav gammal vana, skulle man kunna säga, och inte behövde man se efter i inskrivningsboken, vad man skulle ha med sig ut i fält. Och med väskan packad med de saker, man har bruk för, anträdde man så färden till utrustningsorten.

Efter några dagar var vi sålunda på väg till en ny avkrok på vårt land, och att resan dit var intressant ur alla synpunkter kan inte frångås. Det är inte alla dagar man får göra en sådan tripp som upp till de lappländska fjälltrakterna.

Det var med spänd förväntan vi tittade ut ur vagnarna den vackra septembersöndagen, då vi anlände till vår slutstation. Nog blev man litet lång i ansiktet, när man såg huru barackerna lågo rödmålade som fiskarstugor på klipphällarna. Vi hade förut alltid varit vana att se baracker och tält camoflerade, men så var ej fallet här. När så äntligen tåget stannat, se vi huru pojkarna, som före oss bevakat denna plats, stå där och tåligt vänta på vårt tåg, som för dem betydde avlösning och muck. Efter att ha flyttat in i barackerna och gjort sig så hemmastadd som möjligt, var det inte mycket mer att göra den dagen, utan man kröp till kojs och somnade snart nog. Det är ganska tröttsamt att sitta och åka i nära nog 50 timmar i sträck, vilket vi hade gjort. Det går ej så snabbt med dessa långa transporttåg, expressen däremot har göra endast 24 timmar på samma vägsträcka.

Alltnog, vi var framme och det är alltid nytt och intressant nästan vart man än kommer, och lika här. Det var visserligen inget samhälle, endast stationshuset samt ett par bostadshus för järnvägsmän. Men naturen gömmer på mycket smått och gott. Det är en viss tjusning när man, efter en strapatsrik 2—3 timmars klättring, kan blicka ut över dalgångarna med de många små fjällsjöarna, som ligga på över 600 meters höjd över havet, och man själv befinner sig ytterligare 7—800 meter högre upp. Och hur njuter man inte, när man sedan kommit ner igen och kanske sitter i bastun och svettas ut samt resonerar om, huru man forcerade den och den toppen.

En glädjande nyhet var att vi skulle få se film i alla fall, fastän vi lågo så avlägset till. Det blev

Stationen med Vassitjåcko, 1412 m. över havet

En snöstormsnatt . . .

näppe, som han lyckades hålla tillbaka den mest kolugne och som mången kanske tyckte »trötte» hälsingepojken på plutonen. Han blev alldeles vild och ville ge sig iväg på egen hand efter oss, emedan han tyckte att vi voro borta för länge och därför trodde att något ont hänt oss.

Detta minne från beredskapen hösten 1942 kommer städse att av mig bevaras såsom ett av mina vackraste under min militärtjänstgöring. Först och främst den unge norrmannen, som sände sitt första tack till Gud, för att han och hans kamrater kommit välbehållna över fjällen i snöstormen till ett fredligt land. Är det inte egendomligt att vaktposten kunde upptäcka ljusskenet från norrmannens lilla ficklampa, då man endast kunde se några meter framför sig i den hårda snöstormen? — Vidare den lilla episoden med den »trötta» hälsingepojken. Han, som alltid visade sig trött och verkade ointresserad när det gällde exercis, marscher, materialkännedom och dylikt, men när det verkligen *gällde*, glömde trötttheten, kaffesurrogatet, hälsingeflickan, ja, var beredd att offra sitt liv, för några vapenbröder. En verkligt svensk soldat! En stilig hälsinge och representant för Sveriges bästa regemente, tycker en dalslänning, som haft och har äran tillhöra regementet.

en gång i veckan, och som det var omväxlande svenska och utländska filmer, kunde man ej klaga på denna underhållning. Som alla andra gånger så skulle vi också ha kompaniaftnar och det gick mycket bra, alldenstund vi hade en stor matsal med riktig estrad. Det arbetades bakom kulisserna med sånger, dikter och annat som tillhör dessa tillställningar. Till och med balett skulle det vara och särskilt minnes man korpral P. såsom prima ballerina, där han svävade fram över scenen. Att det finnes förmågor, bara man kan locka fram dem, fick vi belägg för, när lille H. från Hälsingland stod där i rampljuset och sjöng »Tre små röda rosor».

Och för att ytterligare pränta in i våra minnen om denna beredskapsomgång uppe i norr, fick vi en afton uti matsalen åhöra en gammal järnvägares upplevelser samt se hans mycket värdefulla samling av skioptikonbilder. Han hade varit med när järnvägen drogs fram och kunde berätta om flera av de på den tiden riksbekanta rallarna. Det sparades tydligen inte på varken svordomar eller brännvin, men järnvägen blev längre och längre. Några av dessa rallare blev kvar däruppe, dock endast på kyrkogården, ty engelska sjukan härjade vitt och brett. Den gamle järnvägaren kunde kanske för många av sina åhörare denna gång fått hålla på hur länge som helst, men innan han slutade, berättade han att trakten var synnerligen utsatt för snöstormar, och när det satte igång och snöade, kunde det komma ner omkring en meter i timmen, påstod han. Efter en sådan natt hände det mer än en gång, att man på morgonen kunde stå på en driva och se in i andra våningen hos stinsen.

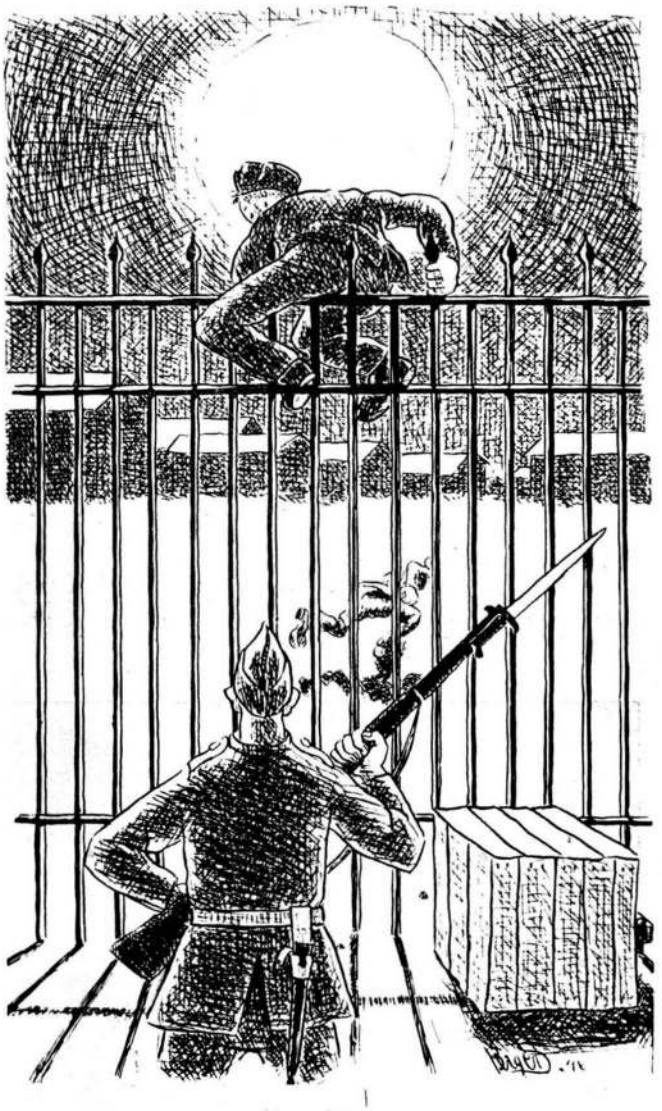
Ja, vi fick också känna på, om ej så mycket som vi hört, men ändock så att det räckte till för vår del. Att pulsa fram genom meterhöga drivor är inget lätt arbete precis. Men som sed var i trakten, att ingen snö blir kvar före jul, så gick det även denna gång och det blev bara slask av det hela.

Det är många minnen man får från en sådan där beredskap. Och fastän vi lågo »bortom all ära och redlighet» så hade vi ändock trevligt på de mörka kvällarna. Det var kompanimästerskap i ping-pong och schack samt andra intressanta spel.

Kapten S. höll kurser i fotograferingens svåra konst, och »kompassen» (förkortning av kompaniassistenten) var ledare för en del studiecirklar. Allsköns hemslöjd kom också fram i dagen, det var tändsticksbrickor samt verkligt fint träsnideri man kunde få se.

Men allt som oftast kunde man se, huru en del, rätt som det var, för någon sekund sutto och stirrade rakt fram. Då ilade kanhända tanken hemåt, mångtusende gånger fortare än expressen. Det kan ej undgås, hemmet är i alla fall hemmet, många av oss däruppe hade familjer, det var hustrun eller barnen, som man såg framför sig. »Vad gör hon eller de nu månntro? Kanske skriver brev, som man får om några dagar.» Skall man själv fatta pennan och rita till några rader? Blir dom lika glada hemma, när brevet kommer, som man själv blir, när posten har anlänt? Många tankar hinna jaga genom hjärnan under några få sekunder. Skall vi komma hem till den och den dagen? Alltid är det något, som man tänker på i samband med muckdagen. Det är kanske födelsedag, namnsdag eller dylikt inom familjen.

Ja, tiden går och snart närmar sig slutet av vår vakttjänst. Man räknar dagarna allt efter som man har uppsnappat rykten om avresedagen. Det går ju alltid »ubåtar» (rykten) om, att den och den dagen skall vi ilasta o. s. v. Men som sagt var, dagen D kom, vi flyttade ut ur barackerna och in i tält för

»Halt!!! Vem där?
»Tsss . . . Commandos på hemligt uppdrag.»

att kunna iordningställa barackerna till avlösningen anlände. Det fejades och grejades och så kom då åter tåget med de nya bevakarna. Som vanligt, höll man på att säga, var det en söndag, men denna var ej lika vacker, som vår ankomstdag. Det var rätt kallt och snöstorm, men vad gör väl det, när det bär hemåt. Det är en särskild ton i skenskarvarna, när man får fara hem, som man endast kan höra, när man ej varit hemma på ett par, tre månader.

Så var vi åter i hemtrakten, och det är med en nyfiken blick, man ser sig omkring. Det är så mycket som skall kontrolleras, om det nu har skett någon förändring. Och som vanligt är det en massa folk vid stationen, bekanta ansikten skymtar fram och man dristar sig att »hoppa ur ledet» för att hälsa och höra, hur dom mår o. s. v.

Att det sedan arbetas villigt till själva muckdagen har ju sin självklara orsak. Alla vill ju så fort som möjligt hem, men det går ej, förrän man gjort rent allting. Det är kärror, selar, vapen, uniformer, skodon och alla möjliga saker, som sedan skall lämnas till kompaniadjutanten för kontrollering. Har man då allt klart och som det skall vara, går det raskt undan med inlämningen. Och när man sedan med inskrivningsboken i näven tar avsked av kamraterna är det inte förutan, att man tänker på alla upplevelser, som man haft tillsammans under den gångna tiden.

Och med ett »Hej på dej» svingar man sig upp på sin cykel (om man bor i närheten av förläggningen som författaren till dessa rader) och trampar glatt hemåt. Och om några dagar är man sedan inne i gängorna med sitt civila arbete igen.

Det spökar i smådjupet

Forts. fr. sid. 25

lugnt fatta tag i läderremmen, lägga den över axeln och marschera på rätt ut i terrängen. Fångsten kommer snällt släpande efter.

Det är en gädda — som han anat — ett oerhört åbäke med ett gap så stort, att han kan köra in hela huvudet i det.

På måndagsmorgonen väcktes kompanichefen mycket tidigt av ett underligt par. Det är värnpliktige Teodor Asp och hans lappflicka, som begär företräde och mellan sig, upphängd på en björkstam bära de resultatet av Teodors trägna fiskafänge.

Ja, ett lyckligt slut som i Sagan skall det väl vara — slutet här blir fiskbullar, härliga färska fiskbullar till hela kompaniet, och lappflickan Nana och Teodor sitta vid chefens bord och äta på allra finaste aluminiumtallrikarna.

"Skål", utbrister musikfanjunkare Träffner, f. d. regementsmästare på armépistol.

*

Reklam för BOCK-öl, vilket givetvis är prima vara, då allt som har med BOCKEN att göra är förstklassigt (i detta fall dock närmast klass III).

»Hrrm . . . Det är väl i alla fall kasern och inte fästmön som posten ska bevaka . . .

Minnen

Från Mohed.

1905 när jag gjorde mitt första värnpliktsmöte som reservspel vid I 14 var jag med på en lustig episod. Vi hade vid ett tillfälle blivit kommenderade att spela vid hamninvigningen i Gävle. Vid återkomsten till Mohed vid 12-tiden på natten kom dåvarande befälhavaren för rekrytskolan major Unge till vakten, purrade trumslagaren, som kom ut yrvaken, och kommenderade honom slå larm. På sin ostämda trumma (det lät som en bastrumma) hamrade han på allt vad skinnet tålde. Vi hörde majorens kommando och rusade in i repetitionssalen efter våra signalhorn och förde sedan ett hiskeligt tutande i natten. När kompanierna till slut voro uppställda var förutsättningen den att en fientlig styrka landstigit vid Söderhamn. Vi skulle förstås möta honom med varma servietter och marscherade åt Söderhamnshållet. När vi marscherat en halv mil kommenderades det halt. Det var då som en sergeant (jag tror han hette Krantz) kom till musiksergeant Behmer och bad honom hjälpa sig att draga av honom stöveln och titta efter vad i h—e han fått i den. När stöveln var avdragen konstaterades det att han dragit högerstöveln på vänstra foten och tvärtom. Undra på att han fick skavsår. Det blev ett högljutt skratt i natten.

432-60-05.

För 25 år sedan.

I juli månad 1947 är det 25 år sedan jag och mina rekrytkamrater vid I 14 ksp-komp hade en av de många angenäma minnen från en frisk och härdande tid. Vi var väl omkring 10—12 st. reservunderbefäl som skulle få förmånen av att följa med volontärerna på en manöver till Öregrund. Vi som tillhörde tungt förband skulle ha anspänt förband med oss. Hästar och fordon skulle lastas på järnväg för transport till en viss station. Därifrån skulle det bli dagsmarscher, kan ej minnas i vilket samhälle vi började marscherandet. Alltnog, vi gick några dagar, varje dag var det att tälta eller ta in på någon plats, som var bestämd förut. På var avdelning hade vi egna musikanter med oss, som underhöll med musik och allsång, även dansmusiken på platser, bland annat Östhammar, och till sist Öregrund. Vårt befäl voro de bästa tänkbara, vår plutonchef, dåvarande löjtnant Nielsen och E. Berggren samt vår stränge, men avhållne kompanichef Åkerman. Vi hade några härliga dagar i Öregrund, med bad och omväxlande övningar. Höjdpunkten där var ändå när vår kompanichef Åkerman bjöd oss ut till sitt sommarställe på Gräsön, först en härlig motorbåtsfärd och sedan förfriskningar. Ja, så gick den och de övriga dagarna, och så var det dags för uppbrott. Då lastades hästar och fordon på båt, det skedde sent en kväll, hela det lilla samhället var på benen. Säkert var det många av mannarna som hunnit skaffa sig en eller annan bekant, som den natten vinkade adjö.

664-61-21 Uppgren.

Från Kungsbäck.

Jag minns den ljuva tiden — — — så börjar det visst!

Man skulle kunna skriva en bok om militärlivet i ungdomsåren, men varken min tid eller tidningens utrymme tillåter sådana utsvävningar.

Då jag för några år sedan blickade tillbaka på tiden, som gått, måste jag trots allt erkänna, att tiden som ung krigare, var en period utan bekymmer. Ja, jag kan nästan säga utan ansvar. Visserligen inträdde vid befordran ett visst ansvar, men detta var så pass fördelat på olika händer, att något betungande var det sannerligen inte. Jag för min del hade stort intresse för militärlivet liksom mina kamrater Myrgren, Wiklund och Veström, och vid åtskilliga tillfällen uppkom frågan om vi skulle kvarbliva eller avgå. På grund av åtskilliga omständigheter blev det emellertid det sistnämnda. De militära skolor, som på den tiden erbjödos de unga pojkarna, förskaffade oss åtminstone en viss hyfsning och ans, emedan de militära ämnena voro

dominerande på schemat och ett inte så litet självförtroende följde givetvis med distinktionskorpralsgraden. Jag erinrar mig, hur jag efter avgång den 31 oktober sökte en poliskommissarietjänst, till vilken jag ansåg mig självskriven — men jag fick den inte! Nu, sedan jag i åtskilliga år varit polischef i ett större polisdistrikt, förstår jag, att vederbörande polischef, som tog emot min ansökan till kommissarietjänsten, för sig själv säkerligen log ett leende, som jag nu skulle ha önskat att få se. Det är inget fel att ha självförtroende, ty saknas detta, då är det slut med individen som sådan.

Mina kamrater Wiklund, Myrgren och Veström, stå själva mitt uppe i sitt arbete som välbeställda tjänstemän i ansvarig ställning. Hur det gått med andra kamrater har jag tyvärr ingen kännedom om.

Vännen Veström, kommunalman och bankman, har säkerligen under åtskilliga år i banktjänst prövat många papper, vänt på och uppskattat värdet av inteckningar, föreslagit relaxeringar och alla möjliga ting, som förekomma i »Krångelsverige». Vännen Veström har, med den näsa han hade för ekonomiska ting, säkerligen kommit på rätt plats i livet, ty under vår gemensamma ungdomstid var han icke blott vår bank utan vårt allt i nödens stund. Penningar till större utsvävningar saknades i allmänhet, men gick man till vännen Veström så ordnades i allmänhet bekymren, allt under förutsättning att ingen gammal skuld släpade efter, ty då var det förkylt.

Den gamle skämtaren majoren O. P. Grundell, på den tiden ung kapten, var vår gymnastiklärare och fullgjorde denna kommendering med den äran. Hans spetsfundigheter roade oss alltid. Ibland kanske han droppade någon malört i bägaren, men då var det nog förtjänt. En gång råkade jag ut för Herr Majorens missnöje i samband med ett bondningsförsök på brandstegen vid gamla volontärskolan och det samtal, som dagen efter ägde rum mellan oss, före gymnastikens början, skall väl bevaras och ihågkommas. Ännu i dag flera tiotal år efter händelsen kan jag se det klassiska ansiktet framför mig.

Vi hade utsökt roligt på Kungsbäck. Vi »döpte» åtskilliga av det högre befälet, men av helt naturliga skäl vågade vi icke giva luft åt vår uppfinningsrikedom.

Någon större vänskap mellan militärer och civila kunde på den tiden icke spåras. Man ville inte gärna gå ensam i Boulognerskogen eller på Strömdalen. Att samförstånd uppnåtts mellan civila och militärer är ett steg i rätt riktning och jag hoppas att detta skall bliva bestående, sedan vi glömt krigsårens vedermödor.

Sch.

Skyttekrönikan

Forts. fr. sid. 27

Den, som kan besvara alla de här frågorna utan att rodna, kan möjligen ha rätt att gå på i ullstrumporna, men var och en som inte kan det, bör snarast ta sitt vapen och gå ut till skjutbanan för att försöka komma till klarhet.

Detta var en sida av motgångens välsignelse; en annan skall också påtalas.

Intet grundlägger och befordrar så säkert en god laganda som gemensamma motgångar. Av ett misslyckande i en lagtävling lär sig skytten att inte tänka på sig själv utan på laget, på föreningen. Hans egen olycka drunknar nämligen totalt i den sorg, som griper kamraterna därför att laget sprack, en sorg som de med bästa vilja i världen inte kunna undanhålla den skyldige!

Nu må ingen tro att allt detta är sagt som en bortförklaring till fjolårets resultat. Ånej, föreningen kan i sin årsberättelse för år 1946 med stolthet redovisa många goda resultat, varav här endast skall nämnas de allra finaste segrarna.

Gävle Skyttekrets' mästerskapstävlingar i skolskjutning med gevär: lagseger genom Källén, Stolt, Huss och Ek; andra inteckning i Wendinska vandringspriset.

Gävleborgs Pistolskyttekrets' mästerskapstävlan i fältskjutning: seger för tremannalag genom Rydvall, Hjelm och Ohlström.

Gävleborgs Skytteförbunds mästerskapstävlingar i skolskjutning med gevär: lagseger genom Solerud, Huss, Apelgren, Källén, Källman och Åkerlund; andra inteckning i den ståtliga »Förbundskannan».

Östermalms skytteförenings nationella fältskjutning med pistol i Stockholm: lagseger genom Hjelm, Rydvall, Ohlström, Höök och Karlström; inteckning i Greve Folke Bernadottes vandringspris.

Riksfältskjutningen på skidor i Falun: seger för femmannalag genom Källén, Stolt, Apelgren, Källman och Karlsson; inteckning i Åhlén och Holms vandringspris.

Skytteföreningens ordförande.

Meddelande

Förslag har väckts, att samla gamla rekrytkamrater och kamrater från stamskolor för ett visst år till kamratmöten eller jubileer i anslutning till Kamratföreningens årliga högtidssammankomst. Med anledning härav vill Kamratföreningen rikta en uppmaning till alla dem, som fullgjort sin militärtjänstgöring vid Kungl. Hälsinge regemente förslagsvis 1907, 1917, 1927 och 1937 att samlas vid kamratfesten i år till firande av gemensamma minnen.

Styrelsen.

Holms Färghandel

Gävle Tel. 3475 - 3824

Specialaffär

Färger	Tapeter
Fernissor	Borstar
Oljor	Penslar
Kemikalier	Tekniska Artiklar
Förbands- & Tvättmedel	Sjukvårdsartiklar

Köp

redan nu Eder
GRÄSKLIPPNINGSMASKIN
och GRÄSUPPSAMLARE
när lagret är sorterat hos

ERIC BÖRJESSON
Centralplan GEFLE
Tel. 546, 1239, 2324, 2425

Wahlbergs

Juvelerarefirma
Drottninggatan 33 GEFLE

"Flera generationer ha köpt silver hos oss och blivit belåtna"

Begär alltid
VICHY-
SODA-
SELTERS-
TONIC-
HELSANNS VATTEN

Mineralvattenfabriken Helsans Nya A/B i Gefle
Telefon 329

GEFLE GLASMÄSTERI
AKTIEBOLAG
Telefon 3082 = 2781

•

Allt i *GLAS*
Allt i *RAMAR*

OSCAR ÅHMAN
Civil- & Uniformsskrädderi
Drottninggatan 28, Gävle

*

Stor sortering av engelska och svenska tyger, ej blandade *Äkta uniformstyger*

Södra Norrlands Trädgårdscentral
Förening u. p. a.
SKÅNELAGRET
Södra Centralgatan 6 Gävle

Frukt- och Trädgårdsalster i parti

1. Frö
2. Utsädesspannmål
3. Gödselmedel
4. Fodermedel
5. Lantbruksmaskiner

Gävle-Dala Lantmannaförbund

Idrottskrönikan

Forts. fr. sid. 26

muelsson, har nedlagt ett mycket gott arbete för att trots svårigheterna skapa ett representativt lag.

I militärturneringen i handboll deltog regementet icke föregående säsong, främst av kostnadsskäl.

Årets regementsmästare i handboll blev underbefälskåren.

I fri idrott är sergeant Alnevik fortfarande det stora namnet. Han har under året gjort hedrande insatser ej blott inom det egna idrottsdistriktet utan även i nationell och internationell konkurrens, bl. a. vid EM i Oslo 1946. Må han få många efterföljare vid regementet!

Regementsmästerskapen i fri idrott ägde rum under tiden 30 sept.—2 okt. Bland de olika regementsmästarna må särskilt nämnas sergeant Pedersen, som blev trefaldig mästare i kast.

Den populära flergrensstafetten måste tyvärr inställas, men torde återkomma i år.

Inom skididrotten representerade regementet med en patrull i Ebersteintävlingen, bestående av löjtnant Almér, sergeant Apelgren och furir Frisk. Patrullen placerade sig som nia i ytterst hård konkurrens, där alla Norrlands skidregementen och kårer deltogo. I »extratävlingen» belade löjtnant Almér en mycket hedersam 11-placering.

Regementsmästare på 3 mil i spårlöpning 14 mars blev vpl 1441-14-45 Löfgren, 7. kompaniet på den goda tiden 2.04.04. Samtidigt segrade 7. kompaniet i tävling mellan 10-mannalag.

Våra moderna femkampare liksom även utövarna av modern vinterfemkamp hava väl hävdat sig i konkurrensen. De, som oftast representerat regementet vid olika tävlingar i DM och SM äro de pålitliga kämparna Almér och Barkander, härdade i många duster, samt ungdomarna fänrik Brolin och furir Rådberg. Bland resultaten må nämnas löjtnant Barkanders andraplacering i DM i modern femkamp samt tredje och fjärdeplacering i lag i respektive DM och SM i vinterfemkamp.

Vid en återblick på det gångna idrottsåret framstår såsom främsta erfarenhet, att särskilt inom regementets befälskårer nog finnes topp i flera idrottsgrenar, men bredd saknas. Ett bestämt önskemål är, att betydligt fler av de olika befälskårernas yngre medlemmar visa större intresse än hittills för militära idrottsgrenar t. ex. genom att flitigt deltaga i anordnade träningstävlingar. Härutinnan brister alltför mycket ännu, men ledningen hoppas på bättring under det nya året.

I det föregående har endast talats om regementet och dess idrottsledning under det regementets idrottsförening fått träda i bakgrunden. Detta innebär ingalunda att föreningen skulle föra en tynande tillvaro utan beror närmast på att idrottsledningen och idrottsföreningens styrelse numera utgöres av i stort sett samma personer, varigenom bästa tänkbara samarbete direkt åstadkommes. Många av årets tävlingar vid regementet har sålunda sett idrottsföreningen som officiell anordnare, särskilt i orientering, terränglöpning och fri idrott.

Under året har idrottsföreningens förtjänsttecken utdelats i guld till överste G. Ehrenborg, i silver till fanjunkare K. G. Smitt samt i brons till sergeanterna K. E. Öberg och F. Alnevik.

Ett särskilt erkännande förtjänar fanjunkare Nygren, som i sig förenat befattningarna såsom sekreterare i idrottsföreningen, idrottsunderofficer och under stor del av året även tjf idrottsofficer och därvid nedlagt ett synnerligen stort intresse och arbete för idrottens främjande vid regementet. Även många andra hava villigt ställt sina krafter till förfogande, icke minst ledarna för de olika träningsgrupperna. Glädjande är även kompanichefernas ökade villighet att söka frigöra uttagen personal till träning, trots de svårigheter, som därvid uppstå för utbildningsarbetet.

Som den förnämste främjaren av idrotten vid regementet står dock regementets egen chef, som med största förståelse för idrottens betydelse för militär verksamhet alltid under året lämnat idrottsledningen det bästa stöd. *Ch. Utb.*

Löjtnant R. tillfälligt boende å hotell Wasa, blir en söndagsmorgon störd av en telefonsignal, som genom felkoppling i växeln går direkt till honom.

Förtrytsamt och lätt stönande griper han luren.

— Hallå!

— Ä' de' Wasa?

— Va? Vasa?

— Ja!

— Nä, de' ä' Erik den fjortonde, farsan ä' ute och åker skidor!

Kluck. *H. N.*

*

Till en kompaniexpedition i fält anlände ett brev från en barnavårdsnämnd med begäran om upplysning om vem som hade innehaft bifogad identitetsbricka. Denne var av en 22 års flicka angiven som fader till ett väntat barn.

Kompaniadjutanten avlät följande svarsskrivelse:

»Av gjord utredning framgår att stamhästen Balder, 3 år, fux, bläsig är far till det väntade barnet.

I fält, den 6/4 1943. A. Karlsson
Fanjunkare.»

Den försiktige kusken hade lämnat hästens bricka i stället för sin egen. *H. N.*

Hört i luren

En monolog i telefon kl. 0730.

Bild ur livet av Rickard N.

— Kan jag få Hälsinge regemente.
— Det är icke namnanrop längre. Begär numret.
— Kan jag få numret då?
— Fråga nummerbyrån. Brrrrr.
— — —
— Nummerbyrån.
— Nummerbyrån. Klick. Brrrrr. Kluck. Nummerbyrån upptaget. Brrrrr.
— — —
Paus.
— Nummerbyrån.
— Nummerbyrån.
— Vad är det för nummer till Hälsinge regemente?
— Ett ögonblick. Paus. 7800.
— 7800. Tack.
— — —
— Kan jag få 7800. Tack.
— 7800 — tack. Brrrrrrrr.
— Wiokboms järnhandel.
— Nej, det var fel. Ber om ursäkt. Brrrr.
— — —
— Det var 7800, lilla fröken. 7:a, 8:a, nolla, nolla.
— 7800. Tack. Brrrrrr.
Intet svar.
— — —
— 7800. Tack. Brrrrr.
— Kungliga Hälsinge regemente kasernva.. klick, kluck, brrrrrr....
— I 14:s växel.
— Kan jag få 3. kompaniet.
— 3. kompaniet. Ett ögonblick. Brrrrr.... klick....
Intet svar.
— — —
— 7800. Tack.
— I 14:s växel.
— Jag skulle till 3. kompaniet.
— 3. kompaniet. Ett ögonblick. Brrrrr.... klick.
— Kungliga Hälsinge regemente kasernvakten.
— Nej. Jag skulle till 3. kompaniet.
— 3. kompaniet, jasså, jaha, jag skall försöka koppla.... klick, kluck (ton).
— — —
— 7800. Tack.
— I 14:s växel. Kungliga Hälsinge regemente kasernvakten. Nej, växeln, stopp, klick, kluck, brrrrr, ...sernvakten.... växel.... nej, lägg på luren, stopp, klick, brrrr.. I 14:s växel.
— Kan jag få 3. kompaniet.
— 3. kompaniet. Ett ögonblick. Brrrrrr.
— 3. kompaniet. Kompaniadjutanten.
— Äntligen. Ja, det här är.. klick.... ett ögonblick.... brrrrr.... klick.... jag bryter för rikssamtal. Klick. Ton.
— — —
— 7800. Tack.
Osv, osv....
Brrrr.
Skriv brev eller gå dit själv.

Granatkastarskjutning vid fronten.

Ett avlyssnat samtal.

För Bocken av frivillige Kalle Valla.

Det ringer på korsuväxeln.

— Jo, det är stödjepunkten Bocken. Granatkastareldledaren. Kan jag få pjäsplatsen.
— Pjäsplatsen. Kaski. Förenat.
— Kaski här.
— Tjenare, det är jag på Bocken, Pecka Salonen.
— Tjenare Pecka. Varför ringer du mitt i natten?
— De' är ryssar här. En stark patrull. Dom ligger i ravinen framför stödjepunkten.
— Aj sa—n. Är de' ryssar. Ska' vi skjut' på dom?
— Jo, kanske de'.
— Vänta ska' ja' purra pojkarna.
Paus.
— Nu är vi klara här. Är dom kvar?
— Jo, nog är dom kvar. Va du dröjde länge?
— Vi måst' väl stiga opp först. Ska vi skjuta?
— Jo nog ska' vi skjuta. Är du klar?
— Jo. Va' ska' vi skjuta nu då?
— Vänta ett tag ska' jag tänka. Jo, vi skjuter eldläge Lempi, du vet, förläng 50 m.
— Lempi, få si. Jo, de' har jag här. Förläng 100 m., nej 50 m. Hör ni pojkar. Ställ in på Lempi och förläng 50 m. Släng in ett päron i röre' när de är klart. (Töpp.) Nu är den på väg. Hör du Pecka. Har du haft permission nyligen?
— Jo i förra veckan. Jag kom tebaks i förrgår. Du, vänta ett slag ska' ja' kila ut å si efter hur den tar.
Krrammm.
— Jo, den tog nog sa—ns bra den där. Ta' höger 25 m. och släng i tri päron.
— Höger 25. Tri päron. (Töpp töpp töpp.) Nu är dom på väg. Hör du, träffte du Britta nå på permission?
— Jo, nog såg ja' henne alltid. Hör du vänta ett slag medan jag sir hur di tar.
Krrammm, krrammm, krrammm.
— Di tog bra di där du. Nu gnor dom. Släng kvickt in fem till och förläng 25 m. i taget.
— Framåt 25 m., fem päron. Kvickt grabbar. (Töpp, töpp, töpp, töpp, töpp.) Nu är dom på väg. Hör du Pecka. Tror du Britta är trogen?
— Jodå, hon är väl trogen hon ungefär som di andra. När ska' du ha din permission, vänta ett slag..
Kramm, kramm, kramm, kramm, kramm.
— Hi-hi-hi- tre fullträffar.. ska' du ha nån permission snart?
— Int' förrän i nästa månad. Jag var ju hemma i julas. Det vore roligt att få träff' Britta igen. Hon skriver så sällan. Ska' vi skjut' mera?
— Nä. Nu är de lugnt här. Grabbarna ha lagt sej re'n.
— De' är slut grabbar. Ställ in på de vanliga igen och lägg ett par päron klara brevi' och gå och knyt er igen. De tog bra. Ja, hej då så länge.
— Hej du.

TRETORN

Gummistövlar, Gymnastikskor

m. m.

GALOSCHBOLAGET Drottningg. 33

Sätt inte **BOCKEN**
till **TRÄDGÅRDSMÄSTARE**

det duger den inte till,
men tidskriften är bra ändå

Värva nya medlemmar till kamratföreuingen!

Telefoner:
416 och 3916

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

Nygatan 15
GEFLE

Skeppet

Quicklunch... 2.25
Kl. 11—14
Smör, bröd varmrätt, stort glas mjölk eller litet glas öl. Kaffe
Goda viner Öl från fat

★

Edmund Zander
spelar piano och dragspel samt sjunger till luta varje kväll

E.M.
INGEN VARUMÄRKE

VARUMÄRKET
för alla
SPORTARTIKLAR
hästhuvudet i hästskon
utgör en garanti för bästa svenska fabrikat
tillhandahålles i Sport- & Järnaffärer

A-B Elof Malmberg
GEFLE
Firman grundad år 1905

Militärekiperingen
har
LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 30

Grohmanns
Frukt, Choklad
Konfektyrer
Nygatan 31, Gefle
Telefoner 69 & 637

FRIGIDAIRE

KYLSKAP

Över 8 miljoner belåtna köpare

Maskinaktiebolaget, Gävle Tel. 6090, 6093, 6098
Falun Tel. 1817

Representant i Söderhamn:
Firma Elektro Radio Tel. 1690

MILITÄREKIPERINGEN

i Gävle

CARL A. OHLSSON
DROTTNINGGATAN 33 GÄVLE

BILTJÄNST I GÄVLE AB.

Södra Kungsgatan 42

Tel.: Kontoret	7789
Verkstaden	6711
Efter arbetstidens slut	5716
Bärgningar	
Lagret	5710

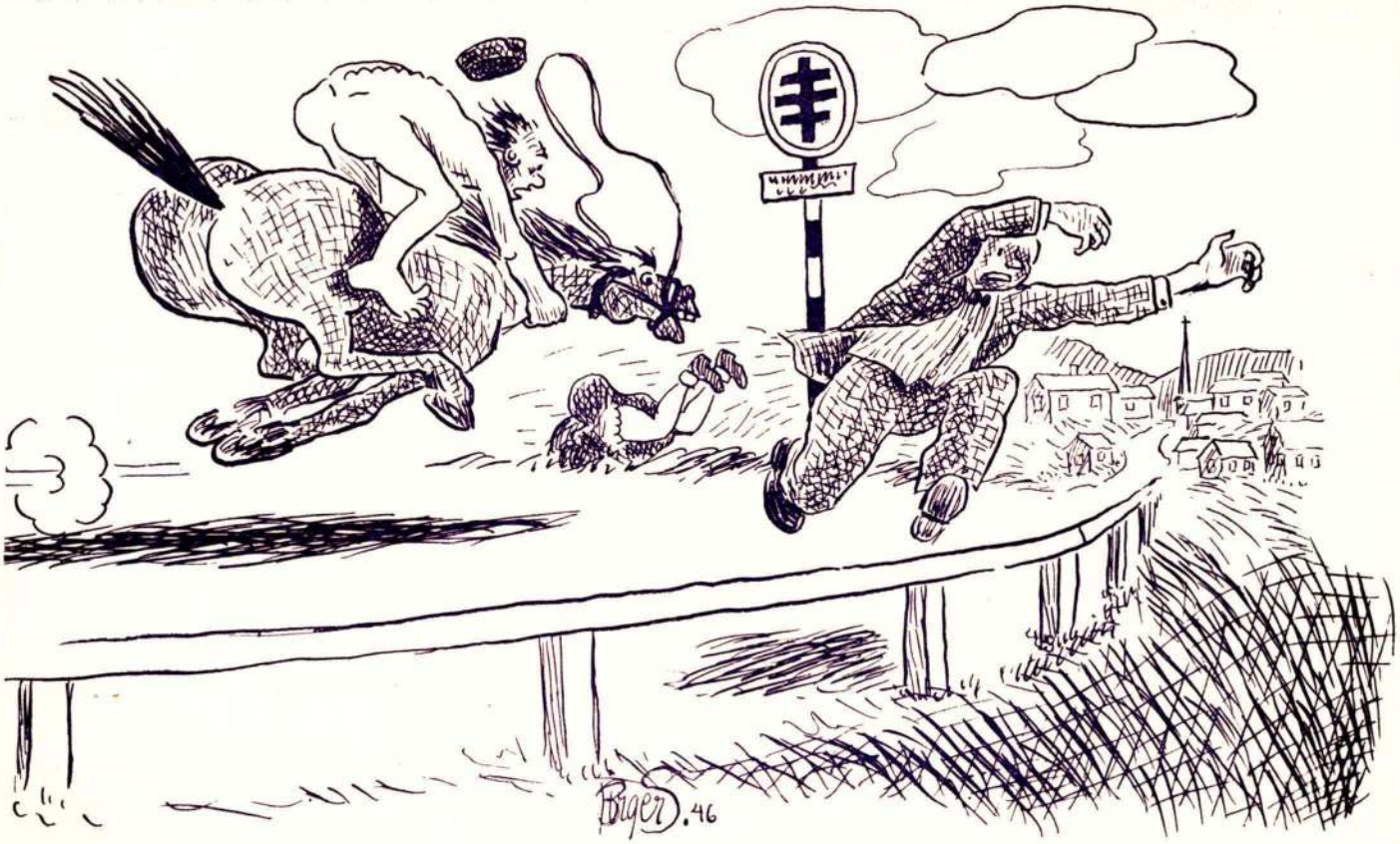
Ensamförsäljare för:

Ford Motor Companys

samtliga märken av person-, last- och skåpvagnar samt FORDSON traktorer med gummi- eller järnhjul

ANLITA VÅRA EXPERTER NÄR ER BIL FORDRAR ÖVERSYN
SNABB KUNDTJÄNST

Vi stå nu redo att i nybyggd, modern och tidsenlig verkstad kunna reparera Eder bil snabbt och billigt

Hästen som skulle ridas till badning men råkade i sken.

Småannonser

under rubriken
Till salu, Önskas köpa, Utbjudes hyra, Önskas hyra, Lediga platser, Platssökande och **Diverse**
nå en stor läsekrets i

Norrlands-Posten
GEFLE-POSTEN

Telefon 7000, växel

Bocken 1947
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-04-17**.